

Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Blänket

ÅRSBOK 2020
med Vårprogram

2020:1 Årg 24

Adress:

Svenska Fyrällskapet
Box 1200
131 27 Nacka Strand
Tel 08 710 3333

Hemsida: www.fyr.org

Redaktör:

Maria Elsby
Terrassvägen 3 Stockevik
451 78 Fiskebäckskil
Tel. 0523-221 39
e-post:
maria.elsby@gmail.com

Ansvarig utgivare/ordförande:

Esbjörn Hillberg
Donsö Backe 16
430 82 Donsö
Tel. 031-97 21 48
e-post: esbjorn@hillberg.com

Nästa manusstopp:
25 januari 2020

ISSN 1404-3262

Omslagsbild:
Draghällans fyr

Foto:
Tommy Öberg

Svenska
Fyrällskapet
www.fyr.org

Blänket

2020:1

Årsbok och
informationsskrift
för medlemmar i
Svenska Fyrällskapet.

*Författarna är själva
ansvariga för artiklarnas
innehåll och bilder.*

Bankgiro: 5401-9344
Bank: Handelsbanken
IBAN: SE30 6000 0000 0005 0942 0818
Bic/Swift-code: HANDSESS
Plusgiro: 1968420-8
Organisations nr: 802439-0216

OBS Mycket viktigt meddelande!

Hjälp oss!!

Från år 2020 vill vi att alla skall betala in sin medlemsavgift på vårt nya bankgirokonto 5401-9344.

Det är synnerligen viktigt att du skriver ditt unika 9 siffriga OCR/referensnummer på din betalning så att vi vet vem som har betalat. Detta nummer är förtryckt på inbetalningskortet

Om du använder det inbetalningskort som alla får sker identifikationen automatiskt, men om du betalar via nätet måste du uppgge OCR/referensnummer på betalningen.

Esbjörn Hillberg
Donsö 2020-01-05

Innehåll

Gott Nytt Fyrår 2020	4
<i>Maria & Leif Elsby</i>	
Ordförandens sektor	5
<i>Esbjörn Hillberg</i>	
Program våren och sommaren 2020	6
Vill du visa Hoburg fyr under sommaren 2020?	10
<i>Göran Storm</i>	
Medlemsservice	11
<i>Mikael Engqvist</i>	
Årsberättelse 2019 för Svenska Fyrsällskapet	12
Kallelse till Årsmöte 2020-03-21	22
Medlemsstatistik	23
Draghällan	24
<i>Tommy Öberg</i>	
Draghällans fyrplats	27
Manuskript <i>August Westerberg 1949</i>	
Fyren BISHOP ROCK	36
<i>Jan Ulvås</i>	
Vår fyreporter har lagt ner pennan	44
<i>Maria Elsby</i>	
Bli webmaster i Svenska Fyrsällskapet!	45
<i>Esbjörn Hillberg</i>	
Boktips	46
<i>Anders Hedin, Esbjörn Hillberg</i>	
Fyrnytt	47
Notiser	3, 35, 47
Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?	48
Hur gör man för att få en artikel publicerad i Blänket?	48
Klubbmärken, tröjor, m.m.	49
Svenska Fyrsällskapet; styrelse och kommittéer	50
Medlemsavgifter för 2020.....	51

Gott Nytt Fyrår 2020

I år hade vi ingen pepparkaksfyr tävling, men jag kunde bara inte motstå denna modell av Vinga Fyrplats som Marie och Klas Jansson byggt upp och skickat in.

Vinga fyr och båk är skalenligt gjorda. Till vänster ”ute i havet” står Vinga Ungar och i högerkanten ser man Vinga Östra Övre. Strax nedanför denna ligger deras kanoter. De gick ju iland och fikade på fyrplatsen när de paddlade dit.

Fyrarna är försedda med fyrljus som blinkar med rätt karaktär. Det finns t.o.m. en filmsnutt att se på Youtube <https://youtu.be/zX4uEig7ZKU>.

Vi vill passa på att tacka alla medlemmar som hört av sig med bidrag till Blänket, Fyrpersonalregistret eller Fyrlexikonet under året som gått och alla de som bara ringt och pratat bort en stund om vårt gemensamma intresse, d.v.s. fyrarna och deras tidigare personal. Det har varit mycket uppskattat.

Nu börjar ett nytt år och vi tar nya friska tag. Som vanligt gäller det att det är era bidrag som gör att Blänket har blivit en så populär skrift som den har blivit så därför tveka inte att ta kontakt. Det är samma telefonnummer och mailadresser som tidigare som gäller:

maria.elsby@gmail.com, tel. 0523-22139 (för Blänket och fyrpersonalen)

leif.e.elsby@gmail.com, tel. 0523-22139 (för Fyrlexikon)

Maria & Leif Elsby
Blänket-redaktionen

Ordförandens sektor

På ett annat ställe i Blänket kan du läsa att vi för närvarande arbetar mycket med att omorganisera och automatisera vår administration. Styrelsen tror nämligen att det på sikt blir allt svårare att finna medlemmar som frivilligt ställer upp och jobbar mer än 100% obetalt med många gånger mycket tidskrävande men för föreningens verksamhet synnerligen viktiga arbetsuppgifter, som att uppdatera vårt medlemsregister, utskick till medlemmar, ta fram medlemsstatistik, bokföring, m.m.

Det blir allt svårare för föreningar att vara helt beroende av frivilliga. Med våra ca 4300 medlemmar är vi en stor förening men samtidigt för små för att ha råd att anställa någon. P.g.a. sjukdom, ledighet, semesterar och liknande räcker det inte att anställa en utan man måste ha minst 2 anställda och dessutom lokaler, telefoner, etc. Allt detta skulle bli mycket dyrt och vi har inte råd att göra detta.

Styrelsen tror att vi på sikt måste göra stora delar av vår viktiga och omfattande administration mindre beroende av valda ledamöter som arbetar gratis på heltid. Vi vill inte börja betala vissa ledamöter då det kommer att skapa orättvisa när man beslutar vilka man skall ersätta och hur mycket. Vi vill inte heller vara beroende av ett föreningsservicebolag som tar betalt per medlem och räknar minuter och inte har en känsla för att de är till för våra medlemmar.

Vi vill fortsätta att vara en ideell allmännyttig förening. Därför har vi sagt att vi skulle vilja lägga över vissa administrativt tidskrävande men nödvändiga arbetsuppgifter på en organisation som är van att jobba gentemot medlemmar. Vi måste naturligtvis betala för dessa tjänster och det har vi råd med. Denna förändring medför att föreningens valda ledamöter får mycket mer tid att ägna sig åt vår kärnverksamhet såsom: fyrar, fyrbevarande, påverka myndigheter och fyrarnas överlevnad, ökade kontakter med lokala fyrföreningar, ökad programverksamhet, Internationella Fyrdagen och mycket mera inklusive nya idéer om vår verksamhet. Vi tror oss nu ha funnit en bra lösning och kommer under 2020 att lägga över vår medlemsadministration och bokföring till denna organisation.

Esbjörn Hillberg
Donsö 2020-01-05

Program våren och sommaren 2020

1-9 februari Göteborg

Båtmässan

Svenska Mässan, Göteborg

Svenska Fyrällskapet kommer att delta på Båtmässan.
Öppet lördag-söndag kl 10 - 18, måndag-fredag kl 12 - 20.
För mer information se dagspressen eller www.swefair.se.

9 februari Göteborg

Fyrplats i Göteborg 1923

Samling Götaplatsen söndag 9 februari kl. 11.00

Vi har en extra guidning upp på fyrberget med anledning av att vi har lagt *två Göteborgsförslag* om att göra en *stig/utsiktsplats* och *fyruställning, 2021*, på detta berg. Alla kan rösta på dessa förslag fram t.o.m. den 11 februari, mer info se www.fyr.org/nyheter
Det kan vara vinterväglag så ta grova skor och helst broddar med. Ev. får vi gå en alternativ väg upp på berget.

Ingen anmälan, ingen avgift.
Övrig info om guidningen se 22 mars.

20 februari Göteborg

Bland Lotsar och Fyrmän / Bilder från Malörens fyrpl.

Göteborg, Frölunda Kulturhus, Lilla Salen, torsdag 20 februari kl.19.00

Lars Zimmerman berättar och visar bilder om Lotsar och Fyrmän
Gunilla Öhrn visar bilder från Malörens Fyrplats, juni 2019.
Malören ligger längst upp i Bottenviken, 22nm SSV om Haparanda.

Inträde: 20 kr ev. fika tillkommer. Betalning med Swish eller kontant (ha med jämna pengar)
Ingen anmälan.

Vid ev frågor ring någon i Programkommitté Väst eller mejla fyrprogvast@gmail.com

26 februari Stockholm

Kan fyrrar hjälpa till att rädda Östersjön del 2

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, onsdag den 26 februari kl 19.00.

Andra föredraget av Fotograf Magnus Rietz, som denna gång berättar i ord och bild om många av de fantastiska fyrrarna i Polen, Tyskland och Danmark.

Resväg kommunalt: Buss 65 till busshållplats Moderna Muséet på Skeppsholmen, gå 100 m mot norra udden. Parkering finns i anslutning till Folkhögskolan.

Lokal: Inre Matsalen. Ingång vid Huvudentrén.

Inträde: 20:- (obligatoriskt), inträde + kaffe med kaka 40:-.

Anmälan senast 20 februari till Christer Nettelbladt, tel. 08-642 1776 eller maila ulf.schloss@telia.com.

6-15 mars Stockholm

Allt för sjön

Älvsjömässan, Stockholm

Svenska Fyrällskapet deltar på Båtmässan i Stockholm 6-15 mars.
Öppet lördag-söndag kl 10 - 18, måndag-fredag kl 11-19
För mer information se dagspressen eller www.alltforsjon.se.

9 mars Uppland

Filmen "Haveriernas Märket"

Slotts-Biografen, Nedre Slottsgatan, Uppsala, måndag den 9 mars kl. 19.00.

På Uppsalas äldsta biograf kommer **Pekka Väisänen**, f.d. ordförande i Finlands Fyrsällskap, att visa den sevärda filmen om dykningar och vrak kring fyren Märket. Han kommer också att sälja finska Fyrsällskapets vackra kalendrar och böcker.

Ett samarbete mellan Svenska Fyrsällskapets Upplandsdistrikt och Svenska Kryssarklubbens Uppsala-Roslagskrets

Ingen avgift, ingen anmälan

Eventuella frågor till Tommy Öberg 070/5483202

21 mars Göteborg

Årsmöte

Välkomna till Svenska Fyrsällskapets 23:e årsmöte **lördag 21 mars kl.15.00.**

Årsmötet hålls i **SXX, Svenska Kryssarklubbens lokaler i Göteborg.**

Adress: **Talattagatan 24, 426 76 Västra Frölunda**

SXX ligger vid Långedrag's Småbåtshamn, Spårvagn nr 11, hållplats Långedrag.

Parkeringsplats finns vid Långedrag's vägen/Talattagatan

Alla medlemmar är varmt välkomna att delta i årsmötetsförhandlingarna och efterföljande program. **Se inbjudan och anmälan till årsmötet på annan plats i denna skrift!**

Efter årsmötet kan vi som vill träffas lite mer ta en tallrik fisksoppa på Långedrag's Vårdshus.

Man betalar själv för denna soppa.

22 mars Göteborg

Fyrplats i Göteborg 1923

Samling Götaplatsen söndag 22 mars kl. 11.00 **Favorit i repris!**

Visste du att det har funnits en fyrplats i Johanneberg? Det var under jubileumsutställningen 1923 som man lät uppföra 3 fyrar på berget ovanför Näckrosdammen. Upp till fyrarna gick det en bergbana från Näckrosdammen.

Vi pratar lite om Jubileumsutställningen då vi går från Götaplatsen till Näckrosdammen.

Vi följer sedan bergbanans väg upp till Fyrplatsen. Fundamenten finns fortfarande kvar. Där uppe funderar vi på hur det såg ut 1923, hur det ser ut idag och vad man kan göra av platsen i framtiden. Svenska Fyrsällskapet har lagt in ett förslag till Göteborgs stad om att till stadens

400 årsfirande åter ställa en fyr på fyrplatsen och berätta om fyrarnas utveckling de senaste 100 åren. **Ulf Smedbo**, kunnig i tåg och järnvägsräls, berättar om bergbanan och **Marie Tilosius** berättar om fyrplatsen. Du som kan något om Jubileumsutställningen kom med och berätta!

Ta grova skor det kan vara blött. Lite terrängpromenad på dålig stig, dock inte "obanad" terräng, upp till fyrplatsen. Du kan ta asfaltväg tillbaka. Tid en och en halv timma. Vi avslutar vid fyrplatsen.

Ingen avgift, ingen anmälan

25 mars Stockholm

Häradskärs Fyr och Lotsplats

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, onsdag den 25 mars kl 19.00.

Kenneth Magnusson, fyrens nuvarande tillsyningsman berättar i ord och bild om Häradskär då och nu.

Resväg: se 26 februari

Lokal: Inre Matsalen. Ingång vid Huvudentrén.

Inträde: 20:- (obligatoriskt), inträde + kaffe med kaka 40:-.

Anmälan senast 20 mars till Christer Nettelblatt, tel. 08-642 1776 eller maila ulf.schloss@telia.com.

18 april Gotland

Utflykt södra Gotland

Samling Gammelnarns kyrka lördag den 18 april kl. 09.30.

Visning av Kastalen, varefter färden går söderut till Tomtbod och Hus fiskeläge norr om Ronehamn. Sakkunnig guidning av **Allan Pettersson**. Fikapaus i den förväntade vårsolen, där-
efter sydvästlig kurs mot Kättelvik på Hoburgen med visning av livräddningsbåten "Elisabeth
Vachtmeister" som kommit tillbaka från fastlandet.

Medtag fikakorg

Anmäla helst före 17 april till Jan Ströberg, tel. 0708-949694, mail jan.a.stroberg@gmail.com
för ev. samåkning

Ingen avgift

23 april Stockholm

Fyrar i Stockholms skärgård

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, torsdag den 23 april kl 19.00.

Anders Unosson, mångårig områdeschef i Skärgårdsstiftelsen, visar bilder och berättar om
många av fyramå i Stockholms skärgård. Lite utökad omfattning norrut och österut blir det
också.

Resväg: se 26 februari

Lokal: Inre Matsalen. Ingång vid Huvudentrén.

Inträde: 20:- (obligatoriskt), inträde + kaffe med kaka 40:-.

Anmälan senast 18 april till Christer Nettelblad, tel. 08-642 1776 eller maila
ulf.schloss@telia.com.

9 maj Göteborg

Fyramå på Björkö

Samling i Björkö Hembygdsgård, Kolviksvägen 3, 475 37 Bohus-Björkö lördag 9 maj kl 11.00
(slut efter ca 2 tim)

Från Fotogen till Elektricitet, **Lars Jägersvärd** berättar historien om de två fyramå på Björkö
som tillkom 1884. Han visar modellfyren "**Kajsa**" som är gasdriven och innehåller klippap-
parat och solventil. Efter föredraget besöker vi fyren "**Björkö Nedre**" och för de som är bergs-
vana även "**Björkö Övre**". Vi kommer att gå via en vandringsled, c:a 2 km, som är belägen vid
fyramå. Leden slutar nere vid hamnen där det finns möjlighet att köpa mat eller kaffe. Stav-
gång rekommenderas!

Ingen anmälan.

Ingen avgift

Vid ev. frågor ring **Lars Jägersvärd** 031-961734

9 maj Gotland

Utflykt norra Gotland

Samling Slite lördag 9 maj kl. 09.30, minnesplatsen för Baltflyktningarna intill Sjöfartsmuséet
Det är Fredsdagen efter andra världskriget. Därefter guidad visning av Slite Cement, exklusivt
för Fyrsällskapets medlemmar, av **Göran Lindahl**. Cementindustrin är ett tydligt landmärke
som med sin 103 meter höga byggnad syns österut till sjöss 17 sjömil vid siktigt väder. Färden
går sedan vidare till **Furillen** och fyren som återskapats till ursprungligt skick.
Fikarast i naturen. **Medtag fikakorg**. I mån av tid, besök i Färösund.

Anmälan helst före 8 maj till Jan Ströberg, tel. 0708-949694, mail jan.a.stroberg@gmail.com
för ev. samåkning

Ingen avgift

Samling: Fredrikshamn, vid terminalen, FREDAG den 15 maj kl. 12.45.

Vi åker med buss först till **Skagen Grå fyr** (Danmarks näst högsta fyr, 46 m, byggd 1858) där vi stannar i 2 timmar så att alla har chans att i lugn och ro gå de 210 trappstegen upp i fyren samt att se på **Fågelcentret** som är i anslutning till fyren. Möjlighet finns att gå från fyren ut mot grenen och bli upphämtad av bussen där.

Efter ett kort besök på Grenen blir det **Skagen Hvide Fyr**, (Danmarks äldsta fyr, byggd 1745), som vi hoppas kunna komma in i och därefter till **Vippfyren**, en rekonstruktion, i full skala, av en vippfyr från 1626.

Vi återvänder till Fredrikshamn senast kl 19.30. Färjan till Sverige går 20.15.

Anmälan senast 1 mars till fyrprogvast@gmail.com. min antal deltagare 25 max 40.

Vid ev. frågor ring Marie Tilosius, tel. 031-526165.

Kostnad: Busskostnad **270 kr/person** sätts in på Fyrsällskapets pg 1968420-8 inom 5 dagar från anmälan. Ange namn, mobil- och medlemsnummer samt **Skagen** på inbetalningen!

Tillkommer: färja t/r Gbg-Fredrikshamn bokas o betalas själv, färja avgår 09.10 från Göteborg. Pris 2019, för dagstur, **99 kr.** Varför inte boka en lillsemester?

Inträde Skagen Grå fyr c:a 75 dkr (2019), Ha med danska pengar!

Ha med kläder efter väder och egen matsäck.

---

30 och 31 maj Stockholm**2 st endagsutflykter med Briggen Tre Kronor**

Seglingen startar kl 10.00 och är åter tillbaka i Stafsnäs c:a kl 18.00.

Briggen ordnar för fyrsällskapets medlemmar två seglingar med **Janne Olsén** som guide. Färden går denna gång österut från **Stafsnäs** och om vädret tillåter rundas **Almagrundets fyr** i havet utanför Sandhamn. Janne berättar under resan om fyrar, gamla hamnar och ensmärken som skapades för bl.a. positioneringen av Fyrskuppen.

Kostnad: 1400 kr per person för segling, guidning, fika och lunch ombord.

Anmälan senast 1 maj, till Briggens hemsida: briggentrekronor.se

Deltagarna måste vara på plats i tid före avgång. Resa till Stafsnäs sker enklast med SL buss 433 eller 434 från Slussen.

---

6 juni Uppland**Utfärd till Grönskär och Svenska Högarna**

Samling i Stafsnäs Vinterhamn (nära bensinbryggan) lördag den 6 juni kl. 11.00.

Bil från Uppsala tar 1,5 – 2 timmar.

Vi firar nationaldagen med en utfärd till **Svenska Högarna** och dess fyr. På vägen ut åker vi förbi Sandhamns fyr som fyller 150 år och Korsö torn. Vi stannar till vid **Grönskärs fyr**, som fyller 250 år. Vi hoppas på att få komma upp i fyren. Vi åker med **Gunnar Hjerstrand** i hans båt som tar **12 passagerare**. Gunnar kommer att visa fyrarna, som han tidigare vaktat i många år.

Turen kan ställas in eller ändras vid dåligt väder. Ett samarbete mellan Svenska Fyrsällskapet Upplandsdistrikt och Svenska Kryssarklubbens Uppsala-Roslagskrets.

Kostnad: 800 kr/person. Medtag egen matsäck!

Anmälan senast 1 juni till Gunnar Boman, 073-805 5253.

Svenska Fyrsällskapet har i samarbete med MK-buss en 5-dagars fyrresa med buss till Gotland 12-16 juni. Bussen avgår från Göteborg till Nynäshamn därifrån båt till Visby. Möjlighet finns att stiga på bussen i Nynäshamn.

Under hela 3 dagar ser vi på Gotland och dess fyrar. En dag norrut till bl.a. **Stenkyrkehuk** och **Fårö fyr**, en dag söder ut till bl.a. **Hoburgens** och **Närs fyr** och en dag till **Stora Karlsö fyr**.

Antal: min 30 personer och max 40

Pris: från Göteborg 4300-4600 kr, från Nynäshamn 4000-4300 kr exakt pris bestäms då alla anmälningar kommit in 1 mars. **Enkelrumstillägg 1250 kr.**

I priset ingår:

Buss t/r Göteborg- Nynäshamn, alt. start i Nynäshamn

Båt t/r till Gotland

Logi 4 nätter i 2-bäddrum. Studentrum i Visby, med lakan och handduk, dusch/wc och kok-möjlighet. Endast slutstädning, havsutsikt.

Buss 3 dagar på Gotland då vi ser på fyrar m.m.

Resa till Stora Karlsö med guidning på ön

Ingår inte i resans pris: Mat

Anmälan senast 1 mars till fyrprogvast@gmail.com. Märk mailet "**Gotland**" och skriv namn, adress, mail och medlemsnummer. Senast 5 mars meddelas om resan blir av. Blir resan av kommer MK-buss (www.mkbussresor.se) att skicka ut mer info och inbetalningar för resan. För mer information ring Marie Tilosius 031-526165 eller maila fyrprogvast@gmail.com.

Svenska fyrsällskapet återgår till att fira Internationella Fyrdagen på den tredje helgen i augusti. Lokala avvikelser kan förekomma.

För besked se: <https://fyr.org/aktiviteter/internationella-fyrdagen.html>

Den Internationella Fyrdagen firades första gången 2002 och firas sedan dess varje år den söndag (även lördag) som infaller under tredje helgen i augusti.

Vill du visa Hoburg fyr under sommaren 2020?

Föreningen Fyrtillsyn Gotland visar Hoburg fyr (som ägs av Sjöfartsverket) varje sommar under veckorna 25-33. Fyren visas av frivilliga "fyrvaktare" dagligen kl 11-17 under en vecka söndag-lördag.

Vi ordnar boende på Sjövärnsgården (ett dubbelrum med gemensamt kök o dusch) någon km från fyren.

Är du intresserad maila gost4808@hotmail.com meddela vilken/vilka veckor du kan, så får du mer information.

Göran Storm
"fyrvaktsansvarig"

Medlemsservice

Som vi berättat om i olika sammanhang har Fyrsällskapet vuxit kraftigt de senaste åren. Oerhört roligt! Och att det är så många som vill dela vår ambition i bevarandet av det omistliga kulturarv som våra svenska fyraryr utgör!

Fyrsällskapet startade för drygt 20 år sedan. Ända fram till idag har allt som rör föreningens administration skötts internt och uteslutande med ideella krafter. En fantastisk prestation i sig! För ett par år sedan passerade vi 4000 medlemmar. Kanske redan under nästa år passerar vi 4500. Och det skulle inte förvåna mig om vi kan fira vårt 25 års jubileum år 2021 med att ha passerat 5000-strecket!

Med ett sådant omfång på föreningen är det inte möjligt att längre sköta allt internt och med ideella krafter. Styrelsen har därför under en tid diskuterat olika lösningar, och beslutat att nu ta steget att skaffa extern hjälp för de två mest betungande administrativa uppgifterna; medlemsadministrationen och ekonomiredovisningen.

För den enskilde medlemmens del betyder detta främst att det kommer att bli några nya ingångar och kontaktuppgifter till föreningen. Notera att allt berör bara administration och ekonomi. Jag återkommer mer till det avslutningsvis. **Från den 1 januari 2020 blir postadressen till Svenska Fyrsällskapet, Box 1200, 131 27 Nacka Strand, via epost når du oss på medlem@fyr.org och per telefon på nummer 08-710 3333. Bankgirokonto nummer endast för insättning av medlemsavgifter är 5401-9344 och Plusgirokonto för andra inbetalningar är 1968 420 - 8.**

Visst, inkörningsproblem kommer det säkert att bli. Förhoppningsvis små. Ambitionen är att vi ska bli ännu bättre i vårt arbete när allt satt sig. Detta både genom att vi frigör tid för våra huvudfrågor, men också att det blir fler personer som kan dela på de administrativa uppgifterna och vi blir därmed mindre sårbara vid semester, sjukdom, välbehövlig ledighet m.m. Vi har varit väldigt noggranna i vårt val av extern partner, och de har stor erfarenhet av den typ av verksamhet vi bedriver.

Avslutningsvis. Vi har hittills, kanske främst genom alla våra funktionärens hängivna och ideella arbete, varit kända för en mycket hög tillgänglighet. Och, om vi får säga det själva, också ett gediget kunnande och erfarenhet kring fyraryr och fyrverksamhet. Detta ska vi vara både stolta över och noga värna! Igen, därför. Ovanstående berör administrationen. Och inget annat. Alla kontakter in till föreningen i övriga frågor och ärenden består oförändrade! Telefonnumret och epost samt vanlig postadress till ordföranden och Blänket är som tidigare. Likaså till oss övriga medlemmar i styrelsen och programkommittéer m.m. Och allt detta finns precis som tidigare angivet i Blänket och på vår hemsida. Så, lägg dem på minnet, och fortsatt att höra av er!

Mikael Engqvist

Årsberättelse 2019 för Svenska Fyrsällskapet

Svenska Fyrsällskapet, sedan starten kontinuerliga tillväxt, har glädjande nog bara fortsatt och fortsatt under 2019. Vi är även säkra på att intresset för Sveriges fyror ökar och har börjat sprida sig även till yngre generationer. Vi har nu blivit så pass stora så att många rekommenderar sina bekanta att kontakta oss med fyrfrågor och bli medlemmar. Besökarna på vår hemsida, i vårt Fyrlexikon och i Fyrpersonalregister stiger. Många av våra ledamöter spenderar mer och mer tid på telefon eller email och svarar på frågor från intresserade medlemmar och icke medlemmar, författare, reportrar, myndigheter, m.fl. Allt är positivt men ställer också stora krav på oss som är invalda i styrelsen och kommittéer. Vi kommer därför att under 2020 börja använda oss av extern hjälp för några av våra mest betungande arbetsuppgifter, såsom medlemsadministration och ekonomiredovisning.

Medlemsutveckling

Antal medlemmar 2019-12-31 var 4304 st fördelade enligt följande:

Enskilda	Föreningar	Företag	Totalt
4212	78	14	4304

430 nya medlemmar har tillkommit under året, 299 har lämnat sällskapet. Av enskilda medlemmar är 37 % kvinnor.

Ekonomi & administration

Fyrsällskapet har år 2019 fortsatt sin positiva ekonomiska utveckling och vår ekonomi är mycket god. Årets resultat blev 96.869 och summa skulder och eget kapital 3.441.332. Detaljerad information redovisas i resultat- och balansrapporten.

Vår medlemstillväxt fortsätter vilket kräver mer frivillig arbetskraft. Nuvarande administrativa system fungerar mycket bra, men vi hoppas under 2020 ha infört ett nytt, minst lika bra medlemsystem, som gör föreningen mindre personberoende av valda ledamöter.

Medlemsregistret är Svenska Fyrsällskapets viktigaste ägodel och vårt mål är att det skall innehålla rätt information. Vår önskan är att medlemmar snabbt informerar oss när de ändrar sina kontaktuppgifter. Tyvärr saknar vi e-post adresser till många medlemmar och ber er sända oss ett mail så att vi får er e-postadress.

Vi hyr sedan länge ett litet kontor i centrala Göteborg där vi har en stor kollektion med fyrböcker, dokumentation, sjökort, analoga och digitala ljud/bilder och ritningar. Där förvarar vi även en hel del fyrteknisk utrustning (trumlinser, klippapparater, m.m.) som vi äger.

Förtroendevalda i styrelsen och kommittéer

Styrelsen har under året haft följande sammansättning:

Ordförande:	Esbjörn Hillberg
Vice ordförande:	Lennart von Post
Sekreterare:	Britt-Marie Sjögren (avgick 1 juni)
Kassör:	Ingrid Sernbo
Ledamot:	Leif Elsby
Ledamot:	Mikael Engqvist
Ledamot:	Ulf Schloss
Ledamot:	Tommy Öberg

Styrelsen har under verksamhetsåret haft två styrelsemöten, ett tvådagars och ett endags. I dessa möten deltar även kommittésammanskallande och i ett deltog revisorerna.

Arne Svensson har varit webmaster.

Lena Ardbo och Monica Axman har varit revisorer och Heléne Abenius revisors-suppleant.

Valberedningen har bestått av Jan-Bertil Sölvén (sammanskallande), Nisse Holmdahl, Marie Tilosius och Anders Unosson.

Följande kommittéer har arbetat under året:

Blänket – redaktionen

Maria Elsby, redaktör
Leif Elsby

Facebook och Arkivarie

Arent van der Ven

Programkommittén Västkusten

Marie Tilosius, sammankallande
Ann Holmdahl
Göran Sernbo
Anna-Maj Toresson
Kurt Toresson

Programkommittén Ostkusten

Christer Nettelbladt, sammankallande
Marianne Brus
Ulf Schloss
Erik Sundström
Jan-Bertil Sölvén
Anders Unosson
Rolf Wänn

Programkommittén Gotland

Jan Ströberg, sammankallande
Lars Flemström
Gunnar Sillén
Göran Storm

Programkommittén Uppland

Gunnar Boman
Hans Fendin
Anders Nylund
Tommy Öberg

Kontaktperson Sydsverige

Per Sjögren

Möten, föredrag, resor och utflykter

Vår schemalagda programverksamhet enligt listan nedan har lockat 949 deltagare. Dessutom besökte c:a 17 900 personer våra öppna fyrar under den Internationella Fyrdagen. Vi har också deltagit på båtmässor i Göteborg och Stockholm. Programkommittén i Stockholm har genomfört flera visningar av Fyrskippet Finngrundet. Vi deltar i Västerhavsveckan på Måseskär där vi guidar i fyren och vi deltar även i Kulturnatta i Göteborg. Det är svårt att uppskatta antal deltagare i dessa större arrangemang, men det är många besökare inklusive flera medlemmar. Vissa valda ledamöter har på begäran hållit externa föredrag på olika platser som: Nyköping (85 pers.), Råda i Mölndal (54), Mellby (25), Uppsala Senioruniversitet (140) och Göteborg (c:a 150)

Vi strävar efter att arrangera regelbundna träffar/föredrag på ännu fler platser exempelvis någonstans vid Vänern samt i Umeå, Härnösand eller någon annan plats i Norrland. Då behöver vi hjälp från lokala medlemmar eller lokala fyr/sjöfartsföreningar, så hör av er.

Programkommittéerna har under 2019 erbjudit följande aktiviteter:

				<i>Antal delt.</i>
02-02	Göteborg	Båtmässan 2-10 februari		?
02-03	Stockholm	Filmvisning om Holmögadd	Nils Lundgren	26
02-19	Göteborg	Fyrars ljuskällor, Kroatiensegling	Esbjörn Hillberg	46
03-01	Stockholm	Allt för sjön 1-10 mars		?
03-06	Gotland	Världsomspännande seglats	Lasse Ljung	24
03-16	Göteborg	Besök på Åstol	Ekberg, Alander	25
03-23	Stockholm	Årsmöte	Garpen	30
03-28	Stockholm	Hansakatastrofen 1944	Jacob Ringbom	25
03-31	Göteborg	Fyrplats i Göteborg 1923	M. Tilosius, Ulf Smedbo	26
04-11	Uppland	Ryssens härjningar i Roslagen	L. Nylén, A. Nylund	60
04-24	Stockholm	Att vara fyrmästare på Understen	Marianne Brus	45
04-28	Göteborg	Utflykt till Islandsbergs fyrplats		37
05-17	Göteborg	Utflykt till Hirtshals + Rudbjerg Knude		26
05-18	Gotland	Sydöstra + södra Gotland	Jan Ströberg	8
05-27	Uppland	Utflykt till Limö fyrar, Gävle	L. + R. Lenströmer	18
08-03	Sverige	Internat. Fyrdag/helg 3-4/8		8499
08-17	Sverige	Internat. fyrdag/helg 17-18/8		9404
08-24	Göteborg	Utflykt Väderöbods fyrplats 24-25/8		13
08-24	Stockholm	Utflykt till Märkets fyrplats		20
09-02	Alingsås	Nattsegling Mjörn, tända fyrar		26
09-16	Henån	Väderöbods fyrplats	Kjell Andersson	39
09-21	Stockholm	Fyrutfärd med Briggen Tre Kronor	Janne Olsén	45
09-22	Stockholm	Fyrutfärd med Briggen Tre Kronor	Janne Olsén	45
09-25	Stockholm	Från vedeldar till lysdioler	Ulf Schloss	17
09-28	Skåne	Kullens fyr by Night	P. + B-M. Sjögren	27
10-07	Uppsala	25 år på Svenska Högarna	Gunnar Hjertstrand	41
10-07	Göteborg	Bohusläns fyrar och fyrfolk	Maria o Leif Elsy	44

				<i>Antal delt.</i>
10-09	Stockholm	Fyrarnas arkitektur	Dan Thunman	36
10-10	Stockholm	Ryssens härjningar i Roslagen	L. Nylén, A. Nylund	30
10-16	Gotland	Gubbens irrfärder	Lasse Ljung	50
10-20	Göteborg	Fyrplats i Göteborg 1923	Ulf Smedbo, M. Tilosius	24
11-13	Gotland	Slite som hemmahamn	Gunnar Sillén	22
11-14	Göteborg	Fam. Stevenson - skotska fyrar	Hans o Stina Rutberg	29
11-27	Stockholm	Kan fyrar hjälpa rädda Östersjön	Magnus Rietz	45

Årsmötet

Årsmötet ägde rum den 23 mars på M/S Rygerfjord i Stockholm och 30 medlemmar deltog.

Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar välkomnade mötesordföranden omvalda funktionärer och framförde Fyrsällskapets stora tack till samtliga ledamöter och valberedningen för deras insatser för föreningen under det gångna verksamhetsåret.

Årsmötet avslutades med att mottagaren av Årets VIPP 2019 genom Anders Mårtensson och Conny Kalmteg från Garpens Vänner berättade om arbetet med Garpens fyrplats varefter deltagarna intog en gemensam middag under trevlig samvaro.

Årets VIPP

Årets VIPP 2019 utdelades till Garpens Vänner på årsmötet i Stockholm och styrelsen motiverade sitt beslut enligt följande:

”Den ideella föreningen Garpens Vänner bildades 1993 av några lokala fyrentusiaster under ledning av Anders Mårtensson. Efter en lång process i flera steg med bl.a. Statens Fastighetsverk fick föreningen 1998 med hjälp av Torsås kommun köpa Garpens fyrplats.

Fyrplatsen, uppförd 1893, omfattar förutom ön, nuvarande fyr från 1934, en hamn samt ett flertal byggnader som har renoverats. År 2015 installerade man kommunalt vatten och drog nya elledningar mellan fastlandet och ön. Föreningen har även återtänt och håller fyren Garpen lysande. I avtalet med kommunen åläggs föreningen att förvalta fyrplatsen, hålla fyren lysande och erbjuda allmänheten tillträde till ön.

Föreningen bedriver en båtförbindelse med fastlandet. Garpens Vänner bjuder årligen alla elever i 5:e klass i Torsås kommun på ett gratis dagsbesök med fika. Man har en vision med rubriken: ”Vår ö är allas ö.” Och erbjuder: ”Hit kan du göra en dagsutflykt, övernatta eller varför inte hyra hela ön?” En utmärkt Hemsida finns på: www.garpen.se.

Svenska Fyrsällskapet vill genom att tilldela Garpens Vänner ”Årets VIPP 2019” visa sin uppskattning och uttrycka sitt varma tack till föreningen och dess medlem-

mar för att de genom sitt långvariga och idoga arbete har renoverat, utvecklar och bevarar Garpens fyrplats samt skapat ett välbesökt och betydelsefullt maritimt kulturminne.”

Nationella Fyrstiftelsen

Arbetet kring bildandet av en Nationell Fyrstiftelse, enligt de ursprungliga tankarna, har varit mycket sporadiska under året. Detta, i likhet med vad vi sa föregående år, främst på grund av att statsmakternas beslut och åtgärder med anledning av de senaste utredningarna kring våra kulturfastigheter, varit i det närmaste obefintliga.

Vi anser dock fortfarande att det långsiktiga bevarandet är en av de viktigaste frågorna vi har i nutid kring fyrarna. Vi fortsätter därför arbetet oförtrutet. Som vi berättade om föregående år, har vi tagit fram en något modifierad idé som vi för närvarande diskuterar med de myndigheter och övriga intressenter som är närmast berörda av fyrbevarandeproblematiken. Tyvärr upplever vi ibland att bevarandet av kulturarvet inte alltid är den fråga som högst prioriteras i myndigheternas löpande verksamhet. I och för sig naturligtvis förståeligt i många fall. Detta medför dock att arbetet drar ut på tiden. Men, om diskussionerna faller väl ut, skulle detta eventuellt kunna vara ett första steg på en mer långsiktig lösning. Vi får säkert anledning att återkomma mer till detta.

Webbplatsen www.fyr.org

Vår hemsida har nu förnyats helt. Vi har haft ett fördjupat samarbete med vår externa webbyrå och mycket arbete har lagts på att förbättra webbplatsens funktioner. Administrationen av vår webbplats har blivit enklare och det är nu lättare att göra en framtida utveckling/påbyggnad.

Precis som under tidigare år är Fyrlexikonet den mest besökta delen av vår webbplats. Mycket ny information, många nya fotografier och texter har tillkommit. Den näst mest besökta delen på webbplatsen är de hela tiden utökade Fyrpersonalsidorna.

Facebooksidan

Svenska Fyrällskapet gick med i Facebook 12 november 2012. Under det senaste året (28:e november 2018 till 1:a december 2019) tillkom 188 nya följare. Totalt har vi nu 3665 följare, varav c:a 45 % är kvinnor. Besökare i åldersgruppen 45-64 år är de som mest frekventerar vår Facebook-sida. Största delen av våra följare kommer från Norden, men det finns även personer i USA, Tyskland, Nederländerna och Storbritannien som gillar oss.

Blänket

Blänket har utkommit med 4 ordinarie nummer: Blänket nr 1 Årsbok samt 3 nummer innehållande artiklar och information. Vår- och höstprogrammen från programkommittéerna presenterades i Blänket nummer 1 respektive 3. Alla nummer har varit i färgtryck och rikt illustrerade. Bilderna har varit av både äldre och nyare datum. Under 2019 har det skett en förändring av årets första nummer, d.v.s. Årsboken. P.g.a. GDPR har medlemsförteckningen utgått. Årsboken har, för att markera en "bokkaraktär" till skillnad mot övriga nummer innehållit längre artiklar. Alla 4 Blänket har innehållit 52 sidor inkl. omslag. Omslagsbilderna har medlemmar haft vänligheten att bidra med.

Tillströmningen av artikel- och bildbidrag har varit riklig liksom kontakter med medlemmar och blivande medlemmar. På första plats i popularitet ligger fortfarande artiklar som behandlar livet på tidigare bemannade fyrplatser, men aktuella rapporter från våra fyrar och researtiklar från medlemmar som besökt mer eller mindre avlägsna fyrplatser har ökat. De senare artiklarna verkar vara omtyckta och en inspirationskälla för andra att besöka fyrar.

Redaktören har tacksamt tagit emot information om vad som hänt på fyrfronten runt om i landet och skulle vara ännu tacksammare för ytterligare rapporter. Det material som kommit in har resulterat i artiklar/notiser i Blänket.

Arbetet med att dokumentera livet på våra tidigare bemannade fyrplatser fortsätter. Detta arbete brådskar och är angeläget för att hinna bevara och föra vidare vårt kulturarv! Redaktörens önskan är att de som har möjlighet att skriva om hur det var att bo och verka på fyrplatser hör av sig. Varje berättelse, hur liten den än är, är välkommen. Fler fyrtekniska artiklar liksom aktuell fyrinformation vore också önskvärt.

Många bevis på att Blänket är en omtyckt och efterfrågad skrift även utanför medlemskretsen har inkommit. Ett stort tack till er som på olika sätt bidragit.

Dokumentation av fyrpersonal

Dokumentationen av fyrpersonal, som startade i maj 2008 fortsätter. Den förra året nyutformade webbsidan för fyrpersonal har blivit omtyckt och fungerar bra. Inga programmeringsproblem har förekommit under året.

Registret är mycket uppskattat långt utanför medlemskretsen och används inte bara av enskilda utan också av institutioner, SVT, SR och myndigheter. Många har hört av sig med kompletteringar av faktauppgifter samt med bildmaterial och registret har också genererat nya medlemmar. Flera kontakter via fyrpersonalregistret har också resulterat i ett antal artiklar till Blänket. Registret växer successivt men mycket arbete återstår. Drygt 10.300 personer är dokumenterade varav c:a 18 % varit verksamma inom fyrväsendet, övriga är föräldrar och barn (däribland mycket lotsar). Inkomna uppgifter som ännu inte återfinns i databasen lagras i ett bakomliggande register tills de är verifierade och så kompletta som möjligt. I detta

register finns även ytterligare upplysningar, som p.g.a. personuppgiftslagen inte kan publiceras, men som kan fås vid förfrågan.

Det har varit oerhört väsentligt med de uppgifter som anhöriga/bekanta lämnat, men det behövs att ännu fler "fyrsläktingar" hör av sig. Bildgalleriet i databasen har ökat, men bilder på väldigt många saknas fortfarande. Får ni överta material med anknytning till fyrary och fyrpersonal så hör av er. Kasta aldrig! Det kan vara värdefullt kulturmaterial.

Material som insamlats på olika arkiv har bearbetats och införts liksom inkomna kompletteringar. Det publicerade materialet finns på vår hemsida www.fyr.org under "Fyrpersonal". Registret är sökbart både på fyrplats och på personnamn.

Fyrlexikon

Svenska Fyrsällskapets Fyrlexikon firar nu 6 år på hemsidan. Utbyggnaden har skett efter flera linjer med den gemensamma nämnaren fyrary och deras användning i dåtid och nutid. År 2018 har präglats av komplettering med äldre beskrivningar av svenska fyrary, sjömärken och lotsplatser. Lotsverket var "chef" för både fyrpersonalen och lotsarna. Och det var lotsarna som förr skötte tillsynen av sjömärkena. Och lotsar och fyrmän hade barn, barn som skulle gå i skolan, som för många blev lika med Lotsbarnskolan. Mycket hänger samman och flätas ihop.

Även i år har generösa och hängivna personer kommit med kompletterande bilder på svenska fyrary av alla de slag. Bilderna visas med fotografens namn. Stort tack! Områdena Mälaren och Västra Kvarnen är snudd på kompletta. Andra har "vita fläckar". Välkommen med ditt bidrag!

Länkar finns till mångahanda ting, bland annat till de under sommaren nya radioprogrammen om fyrplatser, samt till tidigare års, alla gjorda av Mats Carlsson-Lénart. Uppskattat! Sök på "radioprogram". Länkar finns till ett par "fådda" samt egna filmer och på andras filmer. Sök på "video". Länk finns till en bok av Lubbe Nordström där han berättar om livet på ett fyrskepp. Sök på "Almagrundet".

Nytt för i år är ett "galleri" med de senaste bilderna. Skriv in "Senaste" i Sökrutan. Klicka i bilden länkar vidare till sidan med fyrplatsen.

Internationella Fyrdagen/helgen

Gott resultat vid Fyrdagarna 2019. I år har vi haft två fyrhelger, en i början och en i slutet av augusti. Årets besökssiffra blev 17903, vilket är den bästa siffran någonsin. Detta kan naturligtvis delvis förklaras genom att Kullen var öppen igen efter renoveringen. 65 olika fyrary hade öppet, varav 30 i början på aug. och 38 i slutet. Några av dem hade öppet båda helgerna, vilket gör att summan blir större än antalet fyrary.

Besökssiffrorna vid de fem mest besökta var: Kullen 6947, Mariestads fyrary 3000, Finngrundets fyrskepp 750, Falsterbo 425, Malmö 409.

Svenska Fyrsällskapet vill framföra sitt varma tack till alla de människor som på ett eller annat sätt varit inblandade i att genomföra Fyrdagarna och till Sjöfartsverket som tillåtit att fyrarna har öppnats. Vi är mycket glada för det arbete som har lagts ned då det sprider ett fyrintresse och en fyrkunskap som ökar möjligheterna till att bevara fyrarna.

Mottagna gåvor

Som minne av vår medlem nr 104 Carl Fredrik Ebelings bortgång har vi mottagit penninggåvor från: Hanna Holmquist, Tommy Lundström, Lars Dohsé, Hans & Elisabeth Jogmark, Yvonne & Leif Wadell, Yngve Andersson, Göran Larsson och Stig Andersson, Märith Simon, Nils Tengdahl, Ulla & Bertil Daggfeldt, Magnus Radix, Thomas Bachmann, Christina & familj,

Böna hembygdsförening har som under tidigare år skänkt en penninggåva som hjälp till vår verksamhet. Penninggåvor har även kommit från medlemmarna: Göran Duell, fam. Koniakowski och Göran Lindahl.

Ingela Örtendahl har skänkt Erik Häggs fina bok: Bland lotsar och fyrmän tryckt 1930.

Marianne Kjellgren har skänkt oss 4 vackra kolorerade större tavlor med gamla sjömärken samt ett antal intressanta gamla fyrböcker, bl.a. Beskrifning över svenska fyrarna från 1872 och Tjänstgöringsinstruktioner för fyrapersonal från 1866.

Vi är mycket tacksamma för alla dessa gåvor.

Övrigt

År 2002 startade Svenska Fyrsällskapet en tradition att uppvakta större svenska fyrar genom att montera en ingraverad rostfri minnesplakett varje gång en fyr fyller jämna 50 år med början på fyrens 100 åriga födelsedag. Under 2019 fyllde tyvärr ingen större fyr jämna 50 år, men under 2020 skall 6 fyrar uppvaktas och firas under högtidliga former.

Styrelsen vill avslutningsvis varmt tacka alla kommittéledamöter för deras idoga arbete samt alla gamla och nya medlemmar för det stöd vi har fått och för det förtröende Ni givit oss under det gångna verksamhetsåret.

Esbjörn Hillberg ordf.
Ingrid Sernbo kassör
Leif Elsby
Ulf Schloss

Lennart von Post v. ordf.
Mikael Engqvist
Tommy Öberg

Preliminärt bokslut år 2019

Preliminär resultatrapport perioden 2019 01 01 - 2019 12 31 (Kr)

Intäkter		Utgifter	
Medlemsavgifter enskilda	839.381	Kontorsmateriel	46.765
Medlemsavgifter föreningar	18.750	Gireringar, avgifter	15.802
Medlemsavgifter företag	10.000	Medlemssystem utveckling	250.000
Fyrhandbok	4.550	Medlemsregister datalagring	2.757
"Fyrar och ljusteori" Bok	550	Styrelsemöten/Funktionärer	42.339
Bidrag och gåvor	4.650	Hyreskostnader	27.102
Jubileumsbok 2016	1.450	Programkommitté Stockholm	15.500
Försäljning varor	18.316	Programkommitté Västkust	30.130
Ränteintäkter	8.353	Reseersättningar	61.357
Summa intäkter	906.000	Blänket tryckning	145.660
		Blänket distribution	61.915
		Utställningsmaterial	40
		Båtmässa Stockholm	20.765
		Båtmässa Göteborg	3.125
		Fyrhandbok, lagring	6.788
		Fyrpersonaldokumentation	524
		Fyrbevarande SjöV	1.806
		Broschyrer	872
		Jubileumsbok 2021	64.793
		PR/Fyrskyltar m.m.	4.540
		Östersjöprojektet	6.551
		Summa utgifter	809.131
		Beräknat resultat 2019	96.869

Preliminär balansrapport 2019 12 31 (Kr)

Tillgångar	2019-12-31	2018-12-31
Plusgiro	13.506	373.489
Bank	607.270	158.772
Fondkonto	2.770.556	2 762.203
Svenska Fyrsällskapet AB, aktier	50.000	50 000
Summa tillgångar	3.441.332	3.344.464

Skulder och eget kapital		
Eget kapital	3.441.332	3.344.464
Skulder	0	0
Summa skulder och eget kapital	3.441.332	3.344.464

Göteborg 2020-01-01

Ingrid Sernbo
Kassör

Kallelse till Årsmöte 2020-03-21

Välkomna till Svenska Fyrsällskapets 22:a årsmöte lördag den 21 mars kl.15.00.
Årsmötet äger rum i SXK, Svenska Kryssarklubbens lokaler, Talattagatan 24, Västra Frölunda

Efter årsmötet intar vi som så önskar Fisksoppa på Långedrag's Vårdshus.. Man betalar själv för soppan (235 kr).

Du är naturligtvis varmt välkommen att delta i årsmötesförhandlingar och efterföljande program även om du väljer att inte delta på Långedrag's Vårdshus.

Program (ungefärliga tider):

14.30	Vi bjuder på kaffe då vi samlas
15.00	Årsmötesförhandlingar enligt nedanstående dagordning
15.45	Föredrag av Årets VIPP
17.00	Soppa

Årsmötesagenda:

1. Val av ordförande att leda förhandlingarna
2. Val av sekreterare för mötet
3. Val av två justeringsmän/rösträknare
4. Fråga om korrekt kallelse till möte
5. Verksamhetsberättelse inklusive ekonomisk redogörelse
6. Revisionsberättelse
7. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
8. Val av ordförande för innevarande verksamhetsår
9. Val av övriga ordinarie styrelseledamöter för innevarande och nästa verksamhetsår
10. Val av två revisorer jämte en revisorssuppleant
11. Ev. val av regionstyrelser och kommittéer
12. Förslag till och val av valberedning
13. Fastställande av årsavgifter för nästa verksamhetsår
14. Motioner inkomna till styrelsen
15. Övriga frågor

Anmälan:

Obligatorisk anmälan senast 17 mars till årsmötet såväl som till soppan,
till fyrprogvast@gmail.com.

Anmälan till Fisksoppa är bindande.

Hjärtligt Välkommen!
Styrelsen

Medlemsstatistik

Datum	Förändringar under året			Antal medlemmar					Kvinnor	
	avgång	nya	netto	e	ef	i	f	totalt	ant	%
19961231	0	70	70	50	15	3	2	70	21	32
19971231	0	150	150	181	29	7	3	220	59	28
19981231	11	195	184	325	62	13	4	404	107	28
19991231	14	200	186	477	87	21	5	590	164	29
20001231	47	427	380	790	145	29	10	974	309	33
20011231	67	430	363	1074	207	39	17	1337	431	34
20021231	98	521	423	1405	291	42	22	1760	603	36
20031231	137	647	510	1812	390	47	21	2270	807	37
20041231	168	543	375	2100	478	48	19	2645	967	38
20051231	189	561	372	2401	546	51	19	3017	1113	38
OBS!! Medlemskategori "ef" (546 medlemmar) slopad från 2006 för att förenkla administrationen.										
20061231	217	371	154	2553		59	13	2625	858	34
20071231	227	395	168	2715		64	14	2793	920	34
20081231	244	392	148	2857		69	15	2941	979	34
OBS!! Ej möjlighet att hyra SjöV fyrplatser för medlemmar från 2009 medför högre avgång.										
20091231	309	335	26	2877		74	16	2967	951	33
20101231	279	216	-63	2814		76	14	2904	911	32
20111231	275	234	-41	2776		74	13	2863	906	33
20121231	213	337	124	2895		78	14	2987	947	33
20131231	184	250	66	2940		79	14	3033	967	33
20141231	173	480	307	3251		78	11	3340	1102	34
20151231	213	476	263	3513		79	11	3603	1250	36
20161231	290	493	203	3715		79	12	3806	1324	36
20171231	213	451	238	3952		80	12	4044	1439	36
20181231	296	433	137	4087		81	13	4181	1512	37
20191231	299	430	131	4212		78	14	4304	1574	37
Typ av medlem: e = Enskild medlem, f = Företag, i = Förening, institution, etc.										

Draghällan

Tommy Öberg

Mitt i farleden in mot Sundsvall, just där havet grundar upp och vågorna blir krabba, ligger några låga klippor som är förrådiska för sjöfarten. Det är lätt att förstå att dessa klackar har varit irritationsmoment för styrmän och kaptener som skulle passera. De gjorde att fartygen inte kunde gå in till staden i annat än vid god sikt, vilket hindrade utvecklingen av den gryende industrin. Det beslöts därför att det kummel som fanns på den största av dessa kobbar skulle ersättas av en fyr. Bygget påbörjades och den 29 aug. 1879 så tändes fyren.

Den 15 jan. 1880 inkom ett brev från stadsfullmäktige till Kungl. Lotsverket med följande innehåll:

Jemlikt beslut af den 15 sisl. September (dvs. 1879, förf. anm.) öfverlåta Stadsfullmäktige i Sundsvall härigenom till Kongl. Lotsverket den å grundet Draghällan på Stadens bekostnad uppförda Ledfyr att af Lotsverket everldeligen egas samt till sjöfartens gagn vidmakthållas och vårdas.

Meningen är ju uppfordrande för Lotsverket och fyren står fortfarande till sjöfartens gagn. Sjötrafiken, ibland med miljöfarlig last, är ganska omfattande. Så det troliga är att den kommer att bli kvar för att visa vägen förbi de farliga skären.

På den tiden som fyren byggdes dominerade segelskutor. Många hade byggts på de varv som fanns i och kring staden. När det gäller antalet fartyg som ägdes av redare inom staden i mitten av 1800-talet kom Sundsvall på fjärde plats efter Göteborg, Stockholm och Gävle. Sågverksindustrin kom alltmer att dominera sjötransporterna. Klassiska träpatroner med namn såsom Enhörning, Dickson, Bünsow m.fl. bedrev en intensiv handel via utländska hamnar. Från fyrplatsen kunde man se hur den svenska

skogsindustrin tog fart och hur fartygen förändrades från segelfartyg till dagens moderna roro- eller bulkfartyg.

Namnet på stenhällan sägs komma från att när fartygen hade passerat Tjuvholmen, som stal vinden, fick de drag i seglen ute vid fjärden Draget. Hällan ligger i fjärdens östra del och kallas följaktligen för Draghällan.

Landhöjningen i området är nästan 9 mm/år. Det betyder att klippan bara har brutit vattenytan i ett par hundra år. När hällan var bebodd var den alltså ännu mindre än idag. Draghällan är precis som namnet anger en berghäll, inte just större än att fyren och huset får plats. På två sidor av huset stupar grunden i stort sett rakt ner i vattnet. Skall man ta sig runt huset på utsidan är det med stor risk att ramla i "plurret".

Huset var ganska fint och hade efter en tillbyggnad tre lägenheter. Men Draghällan var ändå inte en populär fyr då möjligheten att röra sig utomhus var starkt begränsad. Det fanns ingen brygga utan båtarna fick dras upp på berghällan för att inte försvinna ut i vattnet. Till detta kommer en stark mistlur av typen Supertyfon, vilken installerades på mitten av sextioalet och som fick inälvorna att vibrera på fyrpersonalen när den var i drift.

På en sådan begränsad yta var möjligheten till aktiviteter begränsade. I det ordinarie fyrarbetet ingick förutom att sköta fyrens ljus och mistsignalering även att hålla fastigheter och teknik i trim. Viktiga sysslor var den regelbundna rengöringen av fönstren i lanterninen och fotogenbrännaren som gav fyrljuset. En huvudsysselsättning på fritiden var naturligtvis läsning. Det gavs också möjlighet att förse sig med

I mitten av sextioalet installerades en "supertyfon" på fyren. Den gav ett ljud som hördes långt ut på Sundsvallsbukten. På bilden syns arbetsstyrkan när tyfongen installerades.

Foto från: Aston Lindbergs arkiv.

Bilden visar Draghällan idag. Sedan fyren var bebodd har stenhällen nu stigit upp ytterligare en halv meter. Dagens besökare kan därmed gå torrskodd öven en mycket större yta.

mat genom fiske. Ål, lax och strömming var sådant som kunde hamna på matbordet eller säljas när fångsten var stor. En och annan säl sköts också. Man var också nästan självförsörjande på bränsle till uppvärmning av husen. Bogseringen av timmerbuntar liksom timmerflottningen i älvarna var på den tiden mycket aktiv. En hel del stockar kom på avvägar och flöt omkring i vattnet. Fritiden på fyren fylldes därför också med att fånga upp dessa stockar, såga, hugga och torka dem till ved att elda spisar och kaminer med. Detta bidrog nog till att fyrpersonalen bibehöll god fysisk form trots en liten yta att röra sig på.

De ständiga roddturerna till land bidrog också till fyrpersonalens fysiska träning, åtminstone fram tills man fick aktersnurra på sina ekor. Med dessa kunde personalen ta sig iland flera gånger i veckan om vädret var bra. Fyrens utsatta läge gjorde dock att man fick vara beredd på att bli kvar några veckor utan att komma i land. Speciellt vid sydostliga vindar blev sjön för svår för att korsa med en liten eka. Perioderna när isen varken bar eller brast kunde bli långa. Isskrivning kunde också förekomma, vilket slet på byggnaderna. En fast is innebar dock att man kunde ta en promenad på c:a en och en halv timme för att nå land. Om isen blev alltför tjock för att sjöfarten skulle kunna upprätthållas fick man en vintersemester eftersom fyren då kunde förbli släckt.

Efter att fyren avfolkades 1966 finns inga mustiga historier att berätta. Tiden nästan stannade upp på hällen. Husen revs 1967 och en lång period av förfall inleddes. Vid en ubåtsjakt i farvattnen kring fyren under maj 1983 skulle fyrpersonalens ögon, vana vid att betrakta sjön, kommit till nytta. Mistsignaleringen upphörde 1985.

Idag står den fyr som byggdes 1942 kvar på sin klippa och underhålls av Sjöfartsverket. En 1000W halogenlampa utgör ljuskälla till fyrens sektorer. Ljuset fokuseras med en 500 mm dioptriskt slipad trumlins. Den vågbrytare som byggdes och husgrunden är det som står kvar. Idag ger det ett förfallet intryck som knappast hälsar sjöfarande på ett propert sätt. Fyren syns tydligt från E4:an söder om staden och där framgår dess utsatta position mot Bottenhavet när is eller storm slår till.

I följande artikel finner du några spännande historier från den tiden då fyren var bemannad. Artikeln är skriven av överlotsen August Westerberg. Den publicerades första gången i Sundsvalls Tidning den 23 okt. 1949. Författaren vill tacka Tore Olsson, Mats Carlsson Lénart och Björn Tjernberg för att de ställt material till förfogande för artiklarna.

Draghällans fyrplats

Manuskript August Westerberg 1949

Lotsen och författaren August Westerberg som ung.

Det var ej mycket som de sjöfarande hade att orientera sig på när de för 100 år sedan (numera för 150 år sedan) skulle söka på Sundsvallsbukten. När man seglat in latituden var det att under dager och siktbart väder söka finna stångmärket å Bremö Kalv. Lots kunde erhållas i Bremösund och f.ö. sade lotsledsförteckningen "att lotsarna ock uppassa på Kalfven uppå från sjön kommande fartyg." Vind- och strömförhållanden kunde även göra att fartyget kommit för långt norrut då befälhavaren som orientering dels på Bremön, kunde finna bebyggelsen i Viken och Hamn, dels en hög riskase i likhet med den på Åstholmen befintliga, där även lots fanns att tillgå.

I "Den Svenske Lotsen" utgiven av Kungl. Svenska Sjökartekontoret läses år 1858 om Farvattnet ifrån Bremö lotsplats till Sundsvall emellan Draget och Storgrund:

*"Det enda för närvarande byggda sjömärke för detta farvatten finnes på en liten klippa, emellan Alnön och Hambersudden, kallad **Draghällan**, samt består af ett hvitt stenkummel, 12 fot högt, med jernstång genom toppen och försedd med en stor flög, i form av den Svenska Örlogsflaggan och så målad. Detta sjömärke är vanligen synligt på 1 ¼ mils afstånd i klar luft, ifrån ett 10 fot högt däck och bör således kunna ses då man nalkas **Njurunda Storgrund**."*

Med mil avses här en svensk sjömil om 4 latitudminuter. (=7420 m. Red.s anm.) Om luften var disig eller om natten, var det rådligast att hålla sjön och invänta siktbart väder eller dagsljus.

Kumlet på Draghällan byggdes 1845 och underlättade angöringen av Sundsvallsbuktens inre del högst betydligt.

Bremö fyrs tillkomst var ett stort plus, men det dröjde ända till 1879 innan Draghällans fyr kom till utförande. Konstruktör var även här överfyringenjören N. G. von Heidenstam. Som modell torde ha stått fyren på skäret Dämman i Kalmarsund, byggd 1873.

Fyrplatsen kring år 1900. Notera vågbrytaren, klockan för mistisignalering och vattenståndsmätaren.

Foto: Sjöfartsverkets arkiv

Utrymmet på hällan är ej stort, men några stora byggnationer krävdes ej, då fyren skulle bli en enmansfyr. Bostaden fordrade således ej så stort utrymme, men så blev den också i minsta laget.

Under storm överspolades hällan helt av sjön och när isen skruvade sköt den över hällan, men man hade, eller kanske rättare, trodde sig ha erfarenhet av stenkumlet, som stått pall i många år. För att möta blivande påfrestningar förankrades grunden med järnbultar i berget och stenfoten av gråsten och åtskilligt över manshöjd sammanfogades omsorgsfullt. I grundmurens innandömen blev förrådsrum och källare.

Från västra sidan ledde några trappsteg av sten upp till farstudörren och innanför denna en trappa upp till den övre förstugan, där det stod ett par cisterner av koppar inrymmande fyrplatsens förråd av dricksvatten. Här var också ingången till köket eller kokvrån enligt nutida språkbruk, vilken ej var annat än en liten kabyss med ej stort mer än 4 kvm golvyta. Köket var dock tiptop enligt dåtida begrepp, ty där fanns järn-

spis och det var sannerligen ej allmänt, allra minst på landsbygden, vartill en fyrplats må räknas.

Från köket ledde en dörr in till den däremot rymliga kammaren, som hade kakelugn. Väggarna voro panelade och oljemålade. Taket på läkt och likaledes oljemålade, ett utförande som lotsverket vid modernisering av bostäder gärna bibehåller. En lucka i golvet ledde ner till källaren.

Det lilla fyrtornet var placerat på husets nordostända. Från kammaren ledde en trappa upp till lanterninen. Huset var ljusgrått målat med rödbruna knutar och fyrtornet vitt. På berget står på västsidan ett par dävertar för hissande av fyrplatsens tjänstebåt.

Fyrens ljud- och ljussignaler

Fyren, som var och fortfarande är en 4:e ordningens linsfyr, vars höga standard i sin klass aldrig har eftersatts. Ljuskällan var från början vecklampor för fotogen. Fyren visade vitt fast sken i farlederna. Över Storgunden en-klipp och över Draget och närliggande holmar och skär två-klipp. Dessa rörliga fyrsken åstadkoms genom en

Fyrens utseende år 1927 efter den tillbyggnad som gjordes 1925.

Foto: Sjöfartsverkets arkiv

av d.v. chefen för Lotsverket v. amiral G. G. von Otter uppfunnen klippapparat. Denna bestod av vertikalt stående plåt-persienner placerade i de olika fyrvinklarna eller sektorerna. Lamellerna öppnades och stängdes med vissa mellanrum genom en sinnrik mekanism så att ljuset ömsom framträdde eller bortskymdes. Apparaten drogs av ett urverk med lod och gick i ungefär 4 timmar efter varje uppdragning. Enär endast en man var anställd för fyrens skötsel – visserligen med höga vederbörandes goda minne biträdd av familjen – hade för att underlätta hans många gånger långa vakter anordnats ett "larm" som påminde vakten (om han nu slumrat till) att det var dags att dra upp urverket. Innanför dörren till trumman i köket hade gillrats upp en bräda, som när lodet kom i beröring med denna utlöste en ringklocka, som ringde skarpt och länge.

Hela anläggningskostnaden belöpte sig på 11.400 kr.

Mistsignal fanns ej från början, men under årens lopp har fyrplatsen varit föremål för en mångfald förbättringar, ej allenast bottnande i omsorg för sjöfarten

utan även för personalens skydd och bekvämlighet, ej minst i de senare för att bereda dem tidsenliga bostäder så långt förhållandena medgiva.

Så länge bostadsförhållandena voro sådana som nu beskrivits måste fyrvaktarejänsten bestridas av gift man, vars hustru kunde åtaga sig extra fyrbiträdes-sysslan under de tider under månaderna oktober – april som fyren var tänd. Arvode härför utgick med kr. 2,50 per dygn. Första förbättringen för sjöfartens del var att mistsignalering anordnades 1880 genom att en gonggong anskaffades. Det var nog ej så rart för fyrvaktaren eller hans hustru att promenera ikring på hällan och slå på instrumentet, och vissa gånger gick det inte alls att vistas ute för sjöns skull, utan man måste ta sin tillflykt till altanen, dit man kom genom att krypa genom en lucka från tornets inre del.

Som nästa nummer blev en vågbrytare anordnad 1887. Huset hade för säkerhets skull ej försetts med fönster åt sjösidan. En aning sade väl byggherren, att det var att ta för stor risk, kanske det kunde bli inslaget, och det var nog så riktigt.

Då det begav sig gav fyrplatsen ett ståtligt intryck. År 1945 hade bostadshuset byggts ut för att inrymma två lägenheter och överst en mindre bostad åt fyrbiträdet.

Foto: Barbro Stenqvists arkiv

Barnen måste hängas upp i handdukar

Under en storm lättades taket av stugan, vatten slog in, fyllde källaren och stod en hel fot över golven innan ovädret var över. Barnen voro små och föräldrarna hade ingen annan utväg än att hänga upp ungarna i handdukar på krokar i taket, en onekligen kuslig situation. Och vad hade ej föräldrarna att utstå genom att pulsa i det kalla vattnet och ösa oräkneliga pytsar vatten genom kammarfönstren. Det var ju nästan som ett skeppsbrott och under allt detta skulle fyren ha sin tillsyn, det fick ej klicka.

Så kom vågbrytaren till, men den visade sig vara för lågt tilltagen från början, varför den påbyggdes 1892 och 1895.

Vågbrytaren kom väl till pass även i andra avseenden. Först och främst kunde man gå torrskodd på hällan längre än förr och våga sig utom förstugudörren om det inte blåste allt för hårt. Mellanrummet mellan huset och vågbryta-

rens översta del överbyggdes med tak varunder det blev en välkommen plats för fiskredskap, ved och dylikt. Vågbrytaren bestryktes med kalkvatten varje år och husets mot sjön vettande sidor äro vitmålade för att bättre kunna urskiljas mot den mörka bakgrunden.

Omkring sekelskiftet inrättade Meteorologiska – Hydrografiska Anstalten en vattenståndsmätare på en särskild byggnad på hällans västside. Som skötseln av denna låg utanför fyrvaktarens egentliga tjänst, träffades särskilt avtal mellan honom och anstalten. Mekanisk mistisignalering med klocka anskaffades 1902. Klockstapel anordnades på vågbrytarens södra del. Slagverk är inbyggt i klockstapeln och drives av ett urverk med lod. Man skulle tro att denna nya anordning, med 2 slag på klockan var 30:e sekund skulle överträffa gonggongen, men så var visst ej fallet alla gånger. Ljudet förtogs genom att kläppen kom att vila på klockkanten en momang innan den studsade

tillbaka och det var nog för att förta ljudet, som på något sätt lät sömnigt.

Hundens skall tillförlitligare än mistluren.

Nu kan man på grund av atmosfäriska förhållanden ej lita på signaler av vad slag som helst under tjocka, men Draghällan låg på den punkten i särklass, vida beryktad bland sjöfarande. Nej då var fyrmästarens hund mera att lita på när den var ute på hällan och vädrade båtar eller fartyg och gav hals samt släppte på för fullt ju närmare man kom. Men det var ej alla fyrvaktare som höll sig med fyrbent biträde.

År 1906 utbyttes fotogenlampan mot fotogenglödljus, s.k. luxljus med en ljusstyrka av 3.000 hefnerljus, som med fyrskenet höjd 11,9 m.ö.h. gav en lysvidd av 12 dist.min.

1912 anordnades en fast vit sektor genom "Spikarhålet" samt färgade sektorer dels över Alnön, dels över Fäbodgrund och stor del av Draget. Färgade fyrskenen oförstärkta liksom den fasta sektorn över Hambergsudden. Glasen anbringades på altanens räckre varigenom fyrens exteriör något förändrades. Mistsignalens klocka var föremål för justering utan nämnvärt resultat.

År 1925 ansågs tiden mogen för att giva fyrmästaren (titeln uppbördsfyrvaktare var nu bortlagd) en mera tidsenlig bostad, varför en om- och tillbyggnad av boningshuset kom till stånd. Nu togs även sikte på erforderlig utrymme åt ett fyrbiträde. Bygget leddes av fyringenjören S. H. Lenander och påbörjades sommaren 1925 samt avsnades efter en del kompletteringsarbeten påföljande år. Fyrmästaren erhöll 2 rum och kök i det nya huset och fyrbiträdet den gamla fyrvaktarebostaden. Tvättstuga och matbodas förlades i den nya källarvåningen likaså vattenförrådet. Husen rödmålades med vita knutar.

Beträffande vatten hämtades denna viktiga vara förut av familjerna endera ur en källa i Vestanvärsviken på Raholmen eller i bäcken i Tegelviken vid Hambergsudden.

1931 anskaffades motordriven mistlur, "Tyfon" med 2 ljud var 30:e sek. och den 7 nov. var den klar att tas i bruk. Till motorrum hade en del av den gamla fyrbostaden tagits i anspråk. Klockan behölls i reserv.

Om personalen funnit dennes loja klang rogivande, så blev det annat av med "skrikan" på taket och motordunket med vibrationer i hela huset, men människor vänjer sig med allt.

Nu var även tiden inne för helårsanställt fyrbiträde och e.o. fyrbiträde upptogs i stat 1932 och samma år blev ett extra biträde obligatoriskt under vintermånaderna. För den skull anordnades bostäder åt dem i resten av gamla fyrvaktarbostaden samt på vinden i det nya huset.

1934 blev ett sannskyldigt märkesår då telefon installerades och togs i bruk till jul. En julklapp så god som någon. Härigenom sparades många färder till fastlandet, som kunde vara rätt besvärliga emellanåt.

Under 1930-talet anlade personalen på egen bekostnad el-ljus genom att anskaffa var sin vindmölla, som uppmonterades på vågbrytaren. Efter personalbyte har man återgått till fotogenlampan.

Fyrapparaten blev i behov av modernisering, fyrornet var gammalt och i behov av reparation, varför beslut fattades att bygga nytt fyrorn varjämte om- och tillbyggnad blev aktuell.

I början av 1940-talet gjordes omfattande undersökningar om att automatisera fyrplatsen, varigenom personalen

Fyrplatsens utseende sedd från Raholmshället som den såg ut på 1960-talet för fartyg som passerade i den norra farleden.

Foto: Barbro Stenqvists arkiv

kunde minskas, kanske rent av bliva obehövlig då husbyggnad ej heller behövdes. Sådana arrangemang hade vidtagits på andra håll och visat sig gå i lås. För Draghällans vidkommande undersöktes bl.a. om lotspersonalen kunde sköta mistsignaleringen, vilket visade sig ogörligt, då ej från staden fanns möjlighet att se när mistsignalering behövdes, ty det kunde ofta vara klart innanför Draghällan, men tjockan kunde stå som en vägg utanför. En riktad radiofyr å fastlandet vid Fläsian var även ifrågasatt.

1942 byggdes nytt fyrorn av betong på hällans västra sida. Fyrapparaten överflyttades, sektorerna justerades, varpå fyren togs i bruk den 26 september. Med hänsyn till det blivande bostadshusets höjd avpassades tornets höjd så att fyrskenet kom klart taket, varför det numera ligger 12,8 m.ö.h. Man tog även i beaktande fyrens framtida elektrifiering och vidtog även anstalter härför. Bygget leddes av ingenjör B. Petrelius.

1943 ändrades fyren till Morsefyr där Dalénljus installerades. En- och tvåklippen utbyttes mot färgade sektorer jämte en del smärre ändringar. Ljusstyrkan ökades till 5.000 hefnerljus för vitt sken, 1250 för rött och 625 för grönt. Den 20 juli togs den i bruk. Klippapparaten, en trogen tjänare, skröplig av ålder är borta och larmapparaten hade gått sin kos långt tidigare.

1945 blev det bostädernas tur, då det större huset påbyggdes en våning. Fyrmästarens lägenhet består nu av 2 rum och kök vartill kommer den gamla fyrvaktarekammaren som expeditionsrum, allt i nedre våningen. Fyrvaktaren har en lägenhet om 2 rum och kök i 2:a våningen och vinterbiträdets rum och kokvrå på vinden. Hydroforanläggning finns så att rinnande vatten finns i varje kök, likaså avlopp. Värmepannor finns i de större lägenheterna. Fyrbiträdets rum och motorrummet uppvärms med kaminer. Bränsle får personalen anskaffa och bekosta själva. Färskvattenförrådet är

utökat och levereras vatten av vattenbåt från Sundsvall med 2-3 ton 4 gånger om året, vilket betalas av Lotsverket. En viss sparsamhet måste givetvis iakttas, varför regnvatten samlas för olika ändamål. Vintertid kan även sött vatten erhållas strax under isen där det samlas. Experimentet med rödmålade byggnader utföll ej till belåtenhet, varför man återgått till den ljusgrå färgen. Byggnadsarbetena leddes av ingenjör A Gemsjö och avsynades den 18 juni 1946. Fyrplatsens bokförda värde är 91.000 kr.

För kommunikation med land håller staten tjänstebåt med utombordsmotor.

Fyren hålles släckt under tiden 20 maj -20 juli. Dagerfyring är numera anbefalld från 1 nov. till 20 febr.

Tjänstgöringen å Draghällan har aldrig varit någon sinekur

och allra minst i äldre tider. På sitt sätt var den bättre än på ett fyrskepp, ty det är ej så långt i land, och så hade man familjen där. Svårt var det nog med de mindre barnen och för barnrika familjer var det omöjligt att söka sig dit.

Olyckstillbud ha inträffat då och då. T.ex. när en fyrvaktare trots allt motspjärn gled i sjön från den isglaserade hällan ut i vågskvalpet utan möjlighet att klösa sig fast eller komma på rätt köl. På mannens nödrop kom hustrun tillstådes, men höll på att få göra mannen sällskap. Hon fick efter många mödor ut en tamp av båtalljan och bärgade gubben sin, sönderslagen och halv av vatten efter åtskilliga kallsupar. Fyren hade, om det velat sig illa, kunnat bli totalt avfolkad i en hast. Efter den betan sattes mantåg mellan åtskilliga punkter, som måste besökas, bl.a. vattenmätaren.

Att upprätthålla förbindelse med land är ofta besvärligt, ej minst vintertid då isen varken bär eller brister. Men även

under andra årstider kan det ha sina besvärligheter då sjön bryter runt hällan.

Om ett bud till land måste utföras tas landgångsriggen fram och stuvas på en torr plats i båten. Med minsta möjliga kläder på kroppen skjuts båten ut med de hemmavarandes hjälp. Samtliga genomblöttes. Båten halv med vatten roddes klar till att sjön blev jämnare, ösa läns, ro till land, ömsa torra kläder, hänga de blöta på tork, uträtta ärendet och så upprepande programmet i ungefär omvänd ordning.

Storstormen i nov. 1917 förorsakade ej några andra haverier på hällan än att sjön ommöblerade åtskilligt av vad som fanns i skjulet innanför vägbrytaren. Vinterveden och diverse annat tog den med sig som god pris.

Nödsignalerna: "Röd flagga = Fartyg i nödläge" och Röd flagga under nationalflaggan = Nödläge på platsen" kom ej till för ro skull, men torde numera vara överflödiga när det finns telefon.

Påhälsningar av fartyg har Draghällan givetvis haft under årens lopp. Många har varit där och nosat utan att fastna. För en del har det gått mindre lyckligt som fartygen "Ben Clune" 1903, "Mars" 1915 och "Heddernheim" 1934, samtliga på utgående.

Med lite förutseende löstes provianteringsfrågan jämförelsevis lätt. På hösten provianterades för minst 6 månader, det kunde bli lång vinter. Mjölk erhöles i regel hos "Raholms-Kajsa", men även vid Nyhamns herrgård. Handelsbod fanns vid Norra Nyhamn och där hämtades och avlämnades post. Några pytsar vatten togs med på återfärden.

Fyren var och är som sagt släckt under den ljusaste årstiden, men det fordras ändock passning, dels kan tjocka uppstå, dels ska vattenmätaren avläsas m.m. varje morgon året runt.

Lönen var från början 600 kr per år, men ökades i slutet av 1880-talet till 800 kr. Eftersom befattningen var förenad med uppbörd utgick ett extra tillägg, vartill kom vattuppenningen med 60 kr, 25 öre i timmen för mistsignaleringen, 200 kr för skötseln av vattenmätaren och så hustruns inkomst som vinterbiträde, årsinkomsten var inte dålig. Fisket kunde även vara givande, bl.a. ålryssjorna, som lämnade åtskilligt till avsalu.

Åtta uppbördsfyrvaktare eller fyrmästare har haft anställning där. Olof Olson 1878-1880, Lars Jonsson 1880-1906, B. A. Öhman 1906-1907, H. P. Rosenberg 1907-1917, L. E. Lindell 1917-1923, J. W. Mattsson 1923-1932, A. O. Kyhlberg 1932-1934, O. Andersson 1934-1946. Efter honom tjänstgör fyrmästaren N. A. Häglund.

Längst tjänstetid hade således Jonsson. Denne hade en följd av år varit anställd vid fyringenjörskontorets arbetslag och hustrun hade därvid haft anställning som kocka, så båda hade god erfarenhet av livet på otillgängliga platser i havsbandet och av tjänstetiden att döma hade de funnit sig tillfreds med livet på en kal klippa.

När Jonsson återuppstod från de döda.

Jonsson var född 1837 och således ingen ungdom när han erhöll befattningen. Under de nära 26 år, som han hade sitt hem där upplevde han och hans familj många märkliga äventyr. Hans resa eller rättare förspelet till hans sista resa från hållan var märklig även den och låt mycket tala om sig.

Sommaren 1906 närmare bestämt 30 juni på morgonen anträffade hustrun mannen liggande till synes livlös på kammargolvet. Ensam som hon var fanns intet att göra än att försöka kom-

ma iland fortast möjligt, och hon hade tur. "Nyhamns-Betty", kapten Westin, hade varit ut ett stycke till sjöss för att söka fånga en seglare på kroken, dvs erbjuda någon skuta bogsering, men bytet uteblev. Westin var nu på väg hem till Nyhamn och dagens id, då han varnade fru Jonssons signaler, ändrade kurs och satte "Bettys" näsa som så många gånger förr in i "grubban"¹ på hållan och fru Jonsson klev ombord. Färden ställdes till Sundsvall där hon sammanträffade med sina döttrar. Dödsfallet rapporterades till lotskontoret f.v.b. till Lotskaptenen i Gävle, som i sin tur underrättade lotsstyrelsen. Två lotslärlingar, som tillfälligtvis befunno sig i staden, beordrades att t.v. upprätthålla fyrvaktarsysslan, i synnerhet som den ene ej var främmande för dylikt jobb.

De provianterade i en hast, plockade ihop det nödvändigaste i klädväg och som det blåst upp till en fräsande nordväst lånades en liten eka² för landstigning. På "Bettys" akterdäck stod en svart kista. Stämning därefter. Så anlände stadsläkaren dr Elfström och så bar det iväg med flaggen på halv stång.

Vid ankomsten till Draghällan var det som beräknats "lite hackigt i stränderna" så att "Betty" ej kunde lägga till. Ekan halades upp och med inte så lite besvär kom doktorn helskinnad ner i båten och så bar det av. Landstigningen lyckades utan nämnvärd dusch. Båten drogs upp och den av lärlingarna, som anförtrotts förstugunyckeln rusade iväg för att låsa upp. Nyfiken traskade han upp för trappan, trädde in i köket, tog ett par steg och tittade in i kammaren.

¹ Norrl. bygdemål för liten fördjupning eller grop i berg

² Författaren använder här ordet "ekstock", vilket tillsammans med "ökstock" är en äldre benämning på eka.

Till sin oförställda häpnad fann han den döde uppstånden, stödd vid ett bord vid fönstret vänd mot och vilt stirrande på den okände inkräktaren. Den som for ner för trappan fortare än kvickt var allt lärlingen. Skeppsråd hölls. Doktorn beslöt att uppskjuta undersökningen till att fru Jonsson hämtats iland och kunde vara honom behjälplig. Lärlingarna for ut, berättade vad som inträffat Flaggan halades ned och kistan övertäcktes med en presenning för att ej ådra sig gubbens uppmärksamhet. Fru Jonsson och en dotter ålade sig ner i båten och så kvickt iland igen. I samlad trupp tågade sällskapet upp i våningen och fann den sjuke fortfarande stå vid bordet och som det tycktes ilsket seende på samtliga och morrande något i skägget.

Han hade tydligen nyss kvicknat till efter ett lindrigare slaganfall och samtidigt mist talförmågan, som emellertid återvände efter några timmar. Någon dödsattest blev det ej förrän ett år senare.

Doktorn kunde endast ordinera sängläge och att den sjuke snarast skulle föras till Lasarettet. Så drog då "Betty" iväg till Sundsvall med kistan och dok-

torn, som hade att anmäla till lotskontoret att Jonsson levde.

Man kan livligt föreställa sig vilken uppståndelse fallet i sin tur väckte hos vederbörande myndigheter, som visserligen ej avfört Jonsson ur rullorna, men ändå....

Det dröjde ett par dagar innan sjön lagt sig så att den sjuke kunde föras iland. Man kan gott säga att Jonsson föll på sin post, fast han avgick med pension påföljande år vid uppnådda 70 år och avled några månader därefter.

August Westerberg

Missa inte specialerbjudandet

att inhandla boken "Fyrar runt Östersjön" skriven av Magnus Rietz till ett specialpris av 299:- inkl. frakt på Bokus. Erbjudandet gäller t.o.m. 31 mars 2020 och är endast för Svenska Fyrsällskapetets medlemmar.

Använd länken <https://www.bokus.com/fyrar> för att komma åt erbjudandet. Se fyrforskaren och författaren Anders Hedins recension av boken på sid. 46 i detta nummer av Blänket.

Redaktören

Fyren BISHOP ROCK

Jan Ulvås

Jag tänkte berätta om denna magnifika fyr och några händelser runt fyren. Fakta är huvudsakligen hämtade från en skrift av Martin Boyle. Jag besökte Scillyöarna 2000 och från vårt boende på St. Mary's kunde vi se den nästan 50 meter höga fyren Bishop Rock långt där ute i havet. Att få möjlighet att besöka fyren var en av anledningarna till resan.

Jag hade kontakt med en båtförare som körde turister mellan öarna. Om tillräckligt många var intresserade så gjorde han också turer ut till fyren så att man skulle få se den mäktiga konstruktionen på nära håll. Jag anmälde mitt intresse. Men varje dag under en veckas tid blev turerna inställda p.g.a. av hårt väder. Jag tror att jag ska göra ett nytt försök vid tillfälle.

Bishop Rock idag.

Fyren Bishop Rock, Englands utpost i sydväst

Scillyöarna utanför Lands End.

Fyren Bishop Rock vid Western Rocks utanför Land's End i England hör till världens mest berömda fyror. Den är också en av de mest utsatta, med hela Atlanten som vråker in enorma vågor från alla väderstreck. Fyren står på en liten klippa väster om Scillyöarna. "The smallest island in the world with a building on" brukar man säga om Bishop Rock. Vattnen runt fyren är smockfull av rev och i området har tusentals människor omkommit i samband med otaliga skeppsbrott under århundradena. Området är en veritabel skeppskogård.

I mitten av 1800-talet hade antalet skeppsbrott antagit epidemiska proportioner och skeppsägare och handelsföretag från många nationer krävde att "Corporation of Trinity House", den institution som än i dag ansvarar för fyrrarna i England och Wales, såg till att en fyr uppfördes snarast.

1847 gav Trinity House ingenjören James Walker i uppdrag att utarbeta en plan för uppförandet en fyr på klippan. Det räcker med att titta på kartan för att man ska inse vilka svårigheter detta innebar. För det första det ofta hårda vädret med grov sjö som svepte över klippan, För det andra tidvattnet. Klippan mäter 46x15 meter under ebb, men bara en liten del av klippan sticker upp när det är högvatten. Det är c:a 5 meters skillnad mellan flod och ebb vid Scillyöarna.

James Walkers förslag, och som antogs av Trinity House, var en stålkonstruktion med stöttor, inte helt olik våra Heidenstammare. Det fanns även ett förslag på en fyr i gjutjärn utan stöttor, men det förslaget förkastades.

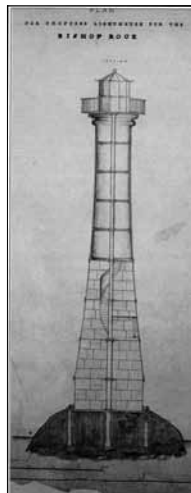

Bishop Rock, den första fyren.

Den första fyren

Efter drygt tre års hårt arbete, som ofta fick avbrytas p.g.a. dåligt väder, stod så den första Bishop Rock-fyren färdig, så när som på intrimningen av lanterninen. Fyren bestod av en mittstolpe med en dryg meter i diameter och en åttkantig formation av järnstöd. Mittstolpe och de åtta stöttorna hade man borrarat hål för i klippan. Hur borringen gick till utan elverktyg på en liten klippa kan man fundera över. Inuti mittstolpen fanns en spiraltrappa som ledde upp till fyrkabinen och lanterninen. På toppen av fyrkabinen placerades en oljebrännare. Det var tänkt att havet skulle bryta mellan stöttorna och inte rubba själva fyren och man var övertygad om att man hade skapat en gedigen konstruktion som skulle klara alla stormar.

I februari 1850, innan fyren hann tas i bruk, härjade en fruktansvärd storm Scillyöarna. Träd fälldes och hus demolerades på de stora bebodda öarna. På morgonen efter stormen kunde man inte se den nya fyren från land, vilket väckte både förvåning och oro. P.g.a. vädret kunde man dock inte ta sig ut till Bishop

Förslag på gjutjärnsfyr som aldrig blev förverkligat.

Scilly öarna med fyren Bishop Rock i nedre vänstra hörnet.

Rock för inspektion förrän efter tio dagar. Det visade sig då att den nya fyren spolats iväg. Allt som återstod efter tre års slitsamt arbete var stumparna efter mittstolpen och dess järnstöttor. Som väl var hade fyrpersonalen ännu inte trätt i tjänst. Annars hade haveriet även slutat i en mänsklig tragedi.

Det var bara för fyrbyggarna att kavla upp ärmarna och ta nya tag med en ny fyr.

Ny fyr byggs

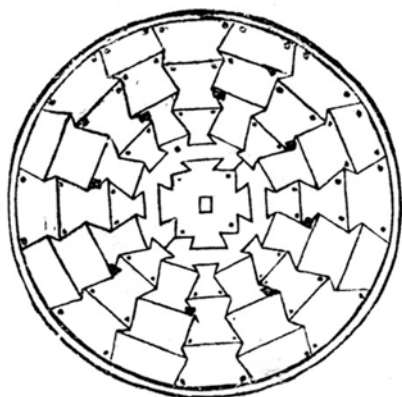
Trots att hans fyr ej bestått provet så fick ingenjören James Walker förnyat förtroende. Trinity House gav honom i uppdrag att designa och bygga en ny fyr och denna gång skulle den byggas av granit från Cornwall.

Projektet startade året efter förlusten av den första fyren. Man började med att bygga ett litet minisamhälle på den obobodda ön Rosevear, knappt två

nautiska mil öster om Bshop Rock. Där uppfördes bostäder åt arbetarna samt en verkstad och en smedja. Denna lilla ö hade redan använts under bygget av den första fyren, men då hade man bara tillgång till små enkla hyddor.

Granitblocken bröts i Cornwall och skeppades över till ön St. Mary's där de formades med s k "dovetails", en slags laxstjärteknik, innan de först skeppades över till Rosevear för finbearbetning och numrering. Därefter transporterades de till Bishop Rock – när vädret tillät transport av tunga granitblock. Varje block vägde 2-3 ton.

Beroende på den lilla ytan att bygga på var man tvungen att hugga plats för det understa lagret granitstenar i själva klippan och det måste göras under havsnivån. Man byggde en dammkonstruktion runt klippan och vattnet pumpades ut när arbetarna lade det understa lagret stenblock.

Inpassning av granitstenarna genom en form av laxstjärtteknik.

Efter mycket svåra arbetsförhållanden med ofta hårt väder hade man till slut fått grunden på plats. Vid ett flertal tillfällen under arbetets gång spolades arbetare bort från klippan under arbetet. Märkligt nog var det endast ett fåtal av dem som var simkunniga. Som genom ett under lyckades man få upp alla ur vattnet och ingen arbetare omkom under arbetet.

I november 1852 hade man fått 44 granitblock på plats och konstruktionen hade nått en höjd av 14 meter. Därefter stod bygget stilla under några år p.g.a. att de ansvariga hade engagerats för andra projekt. I slutet av juni 1854 återvände arbetsstyrkan till Bishop Rock för att fortsätta arbetet. Då finner de en grupp människor som sitter och huttrar tätt intill varandra i den del av tornet som var färdig. Det visade sig vara besättningen på segelfartyget BELINDA som i svår tjocka hade seglat rakt in i Bishop Rock och sedan sjunkit. Hela besättningen hade dock lyckats ta sig upp på klippan och ta skydd i tornet. De tacksamma sjömännen fördes till St. Mary's för vård.

Bygget av granittornet fortsatte, de stora granitblocken hade formats så att

de hakade i varandra som pusselbitar. Man förstärkte också med grova kopparbultar. På den massiva granitgrunden började man sedan bygga tornets väggar. Vid basen var granitblocken 1,45 meter tjocka för att succesivt minska till 0,6 meter högst upp. En mycket stor lanternin i koppar placerades sedan högst upp. Den hade en diameter på 4,27 meter och en höjd av 8,53 meter.

Efter 7 års hårt och farligt arbete kunde så den första fyren på Bishop rock tändas den 1 september 1858, elva år efter att man började projektera för en fyr. Fyren bestod nu av 2500 ton fint formade granitstenar. Den oljedrivna fyrlampan placerades 33,5 meter ovanför havsytan, vilket gjorde att fyren kunde ses på ett avstånd av 14-16 nautiska mil. Det finns hur mycket som helst att säga om både fyrlampan och linserna, men då skulle denna berättelse bli alltför omfattande.

Fyren togs tacksamt emot av sjöfarten och den förhindrade säkert ett och annat skeppsbrott. Under vintermånaderna 1860 monterades en apparatur vid basen av fyren som kunde mäta kraften i Atlantens vågor. Vid jämförelser med sådana mätningar vid andra utsatta fyror kunde man konstatera att Bishop Rock var en av världens mest utsatta fyror.

Den första fyren som byggdes färdig på Bishop Rock. Granitblocken som fyren byggdes av vägde 2500 ton.

SS SCHILLER. Målning av Matt Lethbridge. Isles of Scilly Museum

Stora påfrestningar

Men inte ens denna nya massiva granitfyr kunde stå emot havet helt och hållet. Den 30 januari 1860 drog en storm fram som slet bort den grova mässingslejdaren upp till entréplanet och även den tunga entrédörren av järn slets bort. Små glasrutor i toppen av tornet, 12,5 cm tjocka, slets bort av vågorna som vräkte över fyren. En 151 kg tung mistklocka rycktes loss från sin infästning och dråsade ner på klippan, varefter nästa våg kastade ut klockan i havet.

Fyrpersonalen skickade upp nödsignaler eftersom de var oroliga för sin egen säkerhet. Men det var först dagen efter som en båt kunde nå fyren. Det gick dock inte att lägga till vid fyren, men en väska med ett brev kunde skickas över till räddningsbåten via en lina. Brevet innehöll fyrpersonalens redogörelse över de skador som stormen förorsakat. Kostsamma reparationer krävdes och bl. a. installerades en ny mistklocka. Den nya klockan vägde 254 kg.

Fyren gör stor nytta för sjöfarten under många år, men ofta får man påminnelser om att fyren inte klarar påfrestningarna från Atlantens vågor. Det var

ett hårt liv för fyrvaktarna som bodde på fyren, ty havet försökte ständigt välta omkull den.

Den 20 april 1874 var de övertygade om att de skulle dö. Vågor på 36 meter slog upp mot lanterninen och slog bort glaset på den. Havsvatten öste ner på insidan av fyren med en sådan kraft att fyrvaktarna var tvungna att ha säkerhetslinor fästa vid spiraltrappans lejdare (!) för att inte riskera att svepas i väg. Ljudet var öronbedövande och hela konstruktionen skakade. Men den höll, och detta måste ha känts tillfredsställande för konstruktören och alla de arbetare som varit med att bygga fyren. Under följande sommarsäsong tog sig en arbetsstyrka ut till fyren och förstärkte den med grova järnband som bultades fast runt de nedre granitblocken. De lagade också lanterninen.

Ett tragiskt skeppsbrott

Om svåra stormar var värst för fyrpersonalen, så var nog dimman värst för fartygen. Runt Bishop Rock kan det bli fullkomligt ogenomtränglig dimma och under den tid som den andra fyren uppfördes var mistklocka och mistlur de

SS SCHILLERS färdväg. Bilden visar tydligt att man var helt ur kurs.

enda varningshjälpmedel som fanns. Det här var alltså långt innan radarn och radiopojlen hade utvecklats.

Det var dimman som ledde till den fasansfulla olyckan med passagerarfartyget SCHILLER den 7 maj 1875, en av Storbritanniens värsta sjöolyckor. Att fyren på Bishop Rock nu fanns på plats hjälpte inte denna gång.

Den tyska ångaren lämnade New York den 27 april med 355 människor ombord. Målet var Hamburg, men hon skulle först göra ett kort stopp i Plymouth. Fartyget var på 3421 ton och var bara två år gammalt.

SCHILLER närmade sig Scillyöarna med en fart på bara 4 knop. Man hade saktat ned betydligt p.g.a dimman som låg tät i området. Sjön var grov och det blåste hårt. Kaptenen på SCHILLER bad frivilliga att hjälpa till med att hålla utkik efter Bishop Rock. Den förste som såg ljuset från fyren eller hörde en mistklocka utlovades en flaska champagne som belöning.

Men man kom in helt fel i förhållande till fyren. Man skulle ha fyren om babord och därför tittade alla åt det hållet. Kl. 22.00 gick man på vid Retarriers

Rocks, ett riktigt vasst stenröse. Och fartygets öde beseglades. Allt gick fel, panik utbröt, livbåtar slogs sönder, kaptenen var tvungen att avfyra sin revolver i luften för att försöka få kontroll över situationen. Man skickade upp nödsignaler, men fyrvaktarna på Bishop Rock trodde att det var vanliga signaler som skickas när ett fartyg nått hamn. Även kustbevakningen på St. Marys trodde detta och vidtog därför inga åtgärder.

Jag har läst om hela händelseförloppet, men det är dels för långt, dels för plågsamt för att återge här i sin helhet. Men den mest tragiska enskilda händelsen måste ändå nämnas.

Alla kvinnor och barn ombord hade skyndat sig till däckshuset för att där söka skydd för vädret. Det var över 50 personer. Så plötsligt, inför ögonen på den skräckslagna besättningen och de manliga passagerarna, kommer en gigantisk våg som sköljer över däckshuset och sveper iväg det ut i havet med alla som sökt skydd därinne. Ingen överlever.

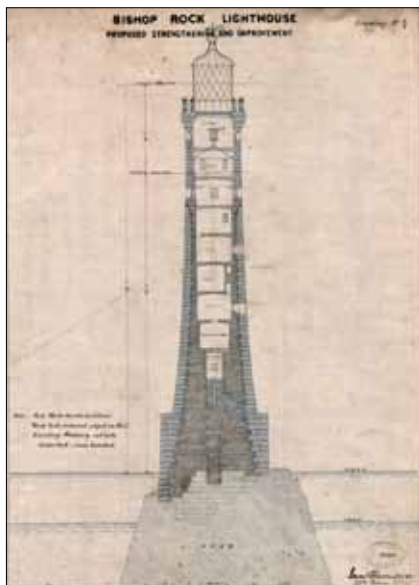
Olyckan är en av de värsta fartygskatastroferna i Storbritannien. 313 människor drunknade, endast 42 överlevde.

Den nya fyren håller inte måttet, ännu en fyr byggs

Ytterligare sju år passerar och det blir alltmer tydligt att fyren inte är tillräckligt motståndskraftig mot havet. Det börjar bli dags att bygga en ny fyr på den lilla klippan. Det som påskyndade processen var ännu en fruktansvärd storm under vintermånaderna 1881. Vid en inspektion efter stormen upptäcktes att stora bitar granit på 25 kg hade slitits loss från tornet. Skadorna var värst strax ovanför högvattenmärket. Man bedömde att skadorna allvarligt påverkade tornets stabilitet. Trots att den bestod av grova fastdubbade granitblock så var fyren för klen. Arbetet med en ny fyr fick dock anstå tills den nya fyren Eddystone söder om Plymouth var färdigbyggd. Den ansvarige för det fyrbygget var nämligen samme man som nu hade ansvaret för den nya fyren på Bishop Rock, James Douglass.

Vid inspektionen efter stormen 1881 konstaterade han svåra skador i själva grunden och en allmän försvagning av tornets stabilitet. Han rekommenderade förstärkning och höjning av tornet med 12 meter. Men det var först 1883 som arbetet med den nya fyren kom igång.

Redan på 1870-talet hade man konstaterat att det 35 meter höga fyrtornet som invigdes 1858 var för klen byggt och Trinity House bestämde att en ny fyr skulle byggas. Men hur skulle man göra? Skulle man först riva det gamla tornet och sedan bygga ett nytt? Man kom snabbt på en genial lösning. Man skulle bädda in det gamla tornet i ett nytt skal av granit. En ambitiös plan sattes i verket. Klippan runt den befintliga grunden hackades bort och nya stora granitblock placerades runtom basen och bultades fast i klippan. Ett tiotal sådana granitlager lades på plats. Resultatet blev en gigantisk cirkulär bas som skulle ta emot

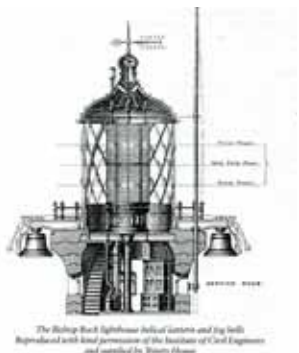
1887 års fyr. Man ser tydligt det förstärkande skalet utanpå 1858 års fyr.

de kraftigaste vågorna innan de träffade själva tornet ovanför.

Nya granitblock togs från fastlandet, de formades i vanlig ordning med "dovetails" och sattes på plats utanpå det gamla tornet. Detta blev därefter helt inneslutet i ett skal av nya stenblock. Tillsammans med det gamla tornet blev tjockleken drygt en meter. Höjden ökades med 12 meter så att tornet till slut blev 49 meter högt.

Trappsteg högs ut i klippan för att möjliggöra för fyrvaktarna att lägga till vid klippan med sina båtar och därefter kunna ta sig in i tornet via entrédörren längre upp. Från trappstegen i klippan fick fyrvaktarna sedan klättra på metallsteg som var infästa i tornet.

Förutom möjligheten att bli vinschade ombord på fartyg var detta det enda sättet att komma in i tornet ända till 1976 då en helikopterplatta monterades på toppen av

Fyrlanterninen med mistklockor

lanterninen. Bekväma helikoptertransporter, både vid vaktavlösning och för att få förmödenheter, underlättade därefter väsentligt fyrvaktarnas tillvaro på fyren.

Arbetet med förstärkning och förlängning av tornet tog fem och ett halvt år och tornet fick till slut det utseende det har än idag. Arbetet avslutades i oktober 1887. Bilden på föregående sida visar den nya fyren med det gamla tornet inritat innanför det nya. Man kan tydligt se storleksskillnaden mellan det gamla och det nya tornet. Under den tid som det tog att bygga om fyren förläste sex skepp i området, så man kan förstå att det var angeläget att få den nya fyren färdig.

Vikten av det nya granitlagret var 3200 ton, vilket gjorde att fyren tillsammans med den gamla fyren fick en total vikt på 5700 ton.

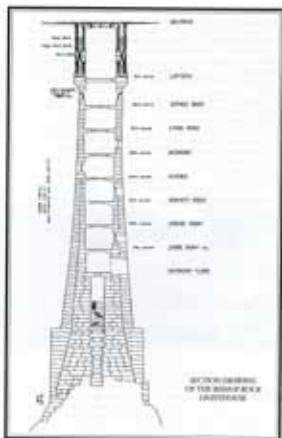
Den tredje fyren tänds

Den nya fyren tändes första gången den 25 oktober 1887. Fyren fungerade sedan utan att drabbas av allvarigare skador i över 100 år, dock fortfarande med några allvarliga fartygshaverier i vattnen runt om fyren. Det gick inte att undvika. Men haverierna inträffade inte lika frekvent som tidigare. Det var oftast dimman som bidrog till haverier.

Mistklockor var som jag nämnt tidigare det enda varningshjälpmedlet, men så småningom insåg man att mistklockor var tämligen värdelösa. Man avskaffade dessa och installerade istället en mer effektiv mistkanon. Bilden till vänster visar den nya fyrlanterninen. Mistklockorna togs senare bort.

1991 blev fyren automatiserad och den 21 december 1992 lämnade de sista fyrvaktarna. Mistkanonen avskaffades och istället installerades en automatisk mistsignalanläggning som avger två kraftiga stötar var 90:e sekund när sikten är mindre än två miles (drygt 3200 meter).

Fyren styrs och kontrolleras idag från "Trinity House's Planning Centre" i Harwich, Essex. Fyren har karaktären Fl(2)15s44m20M. Vilket i klartext betyder att den avger två blixtrar var 15:e sekund och att fyrljuset sitter 44 meter över havet och syns på ett avstånd av 20 nautiska mil.

Den nya fyren i genomskärning med helikopterplattform högst upp.

Fyren Eddystone, som jag nämnt tidigare, har också en spännande historia. Den fyr som står där idag är den fjärde i ordningen.

Vår fyrreporter har lagt ner pennan

Svenska Fyrskällskapets näst intill egna fyrreporter, Ulf Wade Andersson, har efter en kort tids sjukdom sorgligt nog avlidit strax före jul.

Ulf hade sedan många år ett stort fyrintresse. Han reste mycket i Sverige och i övriga Europa och hade då alltid fyrbesök i tankarna då det gavs tillfälle till sådana.

Efter att ha varit en bland många Blänket-skribenter "avancerade" Ulf till att bli en ständigt återkommande författare i tidskriften. Många artiklar har det blivit under årens lopp. Inför varje resa där det kunde tänkas finnas fyrar i närheten av rutten frågade Ulf om jag var intresserad av ett reportage. Javisst var jag det!

Ulfs välformulerade artiklar har en varm och personlig prägel där fakta och tips vävs in på ett naturligt sätt. Sådana artiklar är varje redaktörs dröm att få. Lagom långa har de varit och något som jag uppskattat väldigt är att om Ulf lovade något så höll han det prompt. Han hann knappt hem igen innan artikel och fina bilder hamnade i min mailbox.

Ulfs alster har säkert inspirerat många andra att besöka fyrarna som beskrivits. Det har vi ju t.o.m. bevis på hur minst en Blänket-artikel öppnat fyrdörrarna för andra fyrskällsapsmedlemmar.

Vårt samarbete har under årens lopp fått en mer och mer personlig prägel där Ulf bl.a. berättat om sitt älskade Öland. Detta har jag uppskattat mycket. Han har också försökt väcka barnbarnens fyrintresse genom att ta dem med till olika fyrplatser. Vem vet vad det så småningom kan resultera i.

Jag är säker på att många av Fyrskällskapets medlemmar liksom jag kommer att sakna Ulfs artiklar. Jag kommer också att sakna honom som vän och som stöttepelare i mitt arbete med Blänket.

Ja nu har Ulf lagt ner pennan för gott, men eftersom han var en så flitig resenär och skribent så hann jag inte med att publicera i samma takt som han producerade. Vi kan faktiskt i kommande nummer se fram emot några av hans artiklar som jag har på lager.

Tack Ulf!

Maria Elsby

Bli webmaster i Svenska Fyrsällskapet!

Vår nuvarande Webmaster, Arne Svensson, önskar tyvärr efter nästan 8 år avsluta sitt engagemang som Svenska Fyrsällskapets Webmaster. Vi söker nu hans ersättare.

Arbetet innebär återkommande uppdatering och utveckling av Fyrsällskapets webbplats, <http://www.fyr.org>. Detta arbete sker i samarbete med övriga redaktörer (Blänket, Fyrwiki och sociala medier), programkommittéer och styrelsen. Vår nuvarande webmaster kommer att lämna över senast i mars 2020, men ersättaren kan tillträda denna ytterst viktiga post i vår förening tidigare om hon/han vill och har möjlighet. Arne kommer att finnas tillgänglig för överlämning och specifikt avgränsade projekt.

All administration av webbplatsen görs i Modx och Wikimedia. Bakomliggande administration sker i Cpanel. Det är en stor fördel om du har kännedom och kunskap om något webbpubliceringssystem (helst Modx), administration i Cpanel och HTML-kodning, men det är inget krav då vår webbyrå har en djup teknisk kunskap i de system som används. Du bör ha en grundläggande kunskap om bildbehandling. Det viktigaste är att du delar vårt intresse för fyrar och att du tycker det är roligt och intressant att jobba med återkommande uppdateringar och utveckling av vår webbplats samt att du vill lära dig mer om de system vi använder.

Arbetet är mycket fritt och självständigt. Vi är mycket flexibla och kan garantera att du får ett intressant och kul jobb. Arbetet utförs som allt annat arbete inom Fyrsällskapet helt ideellt, men man får naturligtvis ersättning för alla kostnader i samband med webmasterskapet. Som Webmaster deltar du också i våra styrelsemöten och har då möjlighet att lära känna styrelsen och alla sammankallande i våra kommittéer.

Om du är intresserad och vill ha generell information kan du kontakta ordföranden Esbjörn Hillberg, tel. 031-972148, esbjorn@hillberg.com. Vill du ha information om webbplatsen och arbetet kan du kontakta vår nuvarande webmaster Arne Svensson, mobil 0730 – 87 30 60 eller webmaster@fyr.org

Kom med i vårt trevliga gäng och utveckla Svenska Fyrsällskapet!

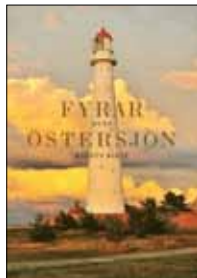
Esbjörn Hillberg

Boktips

Fyrrar runt Östersjön

av Magnus Rietz

Det är ett vådligt projekt Magnus Rietz gett sig i kast med. Att i bild och text skildra Östersjöns fyrrar – som fotograf av professionen, och därför främst i bild. Men också med läsvärda texter om varje fyr.

Lovvärt är att Rietz tagit ett djärvt grepp i och med valet att gå utanför de svenska hemmavattnen, och inkludera närmare 200 fyrrar i samtliga länder runt Östersjön. Så på sätt och vis är detta också en lärobok, där läsaren kan förundras över mäktiga och märkliga fyrtorn i bland annat Tyskland och Polen, i Danmark och Ryssland. Många fyrrar som inte ens riktiga fyrrördrar har möjlighet att studera på nära håll.

Fyrrplatsernas byggnader har i många fall fått ljussättningar som tillsammans med de befintliga ljusen ger mycket speciella bildupplevelser. Svenska Högarnas röda järntorn lyser rött och grant medan Hoburgens patinerade betongtorn ger ett lätt dystopiskt intryck, tyska Warnemündes tegelfyrr framstår som en arkitektonisk pärla.

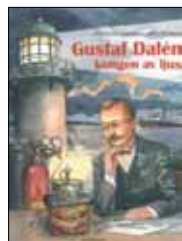
En sak är klar: För varje sann fyrrentusiast är detta ett verk som snarast bör ges plats i bokhyllan.

Boken är inbunden och på 420 sidor omfattande 180 fyrrar. Den är utgiven på förlaget Lind & Co. Svenska Fyrrsällskapet har för sina medlemmar förhandlat fram ett pris på 299:- inkl. frakt på Bokus. Använd länken <https://www.bokus.com/fyrrar> för att komma åt erbjudandet som gäller t.o.m. 31 mars 2020.

Anders Hedin

Gustaf Dalén kungen av ljus

Ann-Sofie Jeppson har skrivit texten och Jens Ahlbom har gjort alla teckningar.

Vilken underbart trevlig och illustrativ bok om Gustaf Daléns liv och många uppfinningar. Den berättar även kortfattat om några andra svenska och ett par utländska uppfinnargenier. Både Ulla och jag tyckte att det var njutbart att läsa den mycket trevliga och vackert illustrerade boken som innehåller c:a 200 små och stora färgteckningar. Boken är lättläst och vänder sig till både barn och vuxna.

Boken är utgiven på Bergs Förlag, ISBN 978-91-502-2364-4, har 69 sidor, hård pärm och storlek 1.0 x 21,5 x 26,cm och kostar 174:- om man köper den via Ad-Libris. Den finns nog att köpa även på Dalén-museet i Stenstorp. Skaffa den, läs den och njut!

Esbjörn Hillberg

Fyrnytt

Kommer Nidingens elkabel att ersättas av solpaneler?

I tidningen Norra Halland kunde man i oktober 2019 i en artikel av Kristian Alm läsa att Sjöfartsverket har planer på att ersätta elkabeln från fastlandet till Nidingen med solceller. Solpanelerna är tänkta att sättas upp på fyrens sydsida och man skulle på så sätt få en säkrare, billigare och mer miljövänlig drift av fyrljuset. Det finns nu LED-lampor som klarar räckvidden om man går ner något i lysvidd. Panelinstallationen är tänkt att ske under 2021.

På Nidingen finns också ett vandrarhem och fågelskådarlokaler som Statens Fastighetsverk ansvarar för. Man undersöker nu om energiförsörjningen kan klaras genom att bygga en anläggning där solceller producerar vätgas som lagras i tankar och ger elektricitet under vinterhalvåret med hjälp av bränsleceller.

Ugla släckte fyren på Nidingen

Rapporterna från Nidingen duggar tätt i Norra Hallands tidning denna gång skrivet i november 2019 av Ann Kristin Ekman.

En ugla landade på en transformatorstation på Hållsunds udde och orsakade därigenom kortslutning. Följden blev att två av tre faser i elkabeln till Nidingen försvann. Detta medförde att fyren sloknade och dricksvattenpumpen stannade. Efter byte av säkringar på transformatorstationen och vattenpumpen ute på fyrplatsen fungerar allt tillfredsställande igen.

Båda inslagen insända av Mats Johansson.

Redaktören

Rättelse

I Högbonden-artikeln i Blänket 2019:4 hade det smugit sig in ett fel. Förvaltaren på Länsstyrelsen i Västernorrland heter Felix Thörnfeldt och inget annat. Jag beklagar misstaget.

Redaktören

Har du bytt adress

eller ändrat andra kontaktuppgifter? Anmäl detta snarast till Svenska Fyrsällskapet, e-mail: medlem@fyr.org eller tel.: 08-710 3333. Tänk särskilt efter om din mailadress fortfarande är rätt.

Redaktören

Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?

Vi vet att Blänket studeras av flera som inte är medlemmar i Fyrsällskapet. Många hör av sig för att fråga hur man blir medlem och om det är några speciella krav. Naturligtvis inte! Människor är intresserade av fyrary och Svenska Fyrsällskapet är en allmännyttig ideell förening som är öppen för alla.

Om du vill bli medlem skall du gå in på www.fyr.org och fylla i "Medlemsansökan" som du finner under "Bli medlem" alternativt maila oss på medlem@fyr.org eller ring oss på tel 08-710 3333. Därefter sänder vi en faktura till dig där det står ditt OCR/referensnummer. Inbetalning görs på bankgiro nr 5401-9344. Skriv även ditt OCR/referensnummer på inbetalningen. Årsavgift för enskild medlem är 200:-, för företag 1000:- och för föreningar 250:-. Majoriteten av medlemmarna är enskilda personer intresserade av fyrary och fyryhistoria.

Som medlem får du vår mycket uppskattade tidning Blänket i färg fyra gånger per år. Tidningen är fylld med många intressanta och rikt illustrerade artiklar och nyheter om våra fyrary.

När du har betalt din medlemsavgift sänder vi dig ett välkomstbrev innehållande våra klisterdekal, det senaste numret av Blänket samt det senaste numret innehållande verksamhetsberättelse, etc.

Vi arrangerar årligen 25-30 föredrag samt kortare och längre fyryresor. Du är mycket välkommen som medlem och att delta i våra aktiviteter som du också kan läsa om på vår hemsida www.fyr.org.

Esbjörn Hillberg

Hur gör man för att få en artikel publicerad i Blänket?

Jo, du kontaktar redaktören (kontaktuppgifterna står på omslagets insida) via brev, telefon eller mail. Manuskripten kan vara i elektronisk form eller handskrivna. Det gör inget om det finns stavfel eller att grammatiken haltar något. Det ordnar sig, huvudsaken är innehållet. ***Artiklar i elektronisk form skall lämnas som icke låsta Word-filer. Eventuella bilder skickas separat antingen som papperskopior (som Du får tillbaka efter skanning) eller som jpg-filer.*** Bilderna måste ha en upplösning som är godtagbar för tryckning, c:a 300 dpi.

Redaktören bedömer om och när en artikel skall publiceras. Då artikeln accepterats startar en brev-/mailväxling till dess att vi båda är nöjda med resultatet.

Det är väsentligt att aviserings- och manusstopptiderna hålls. Tro det eller ej men varje tidning innebär flera månaders arbete innan den går i tryck. Först till kvarn ..... så var ute i god tid.

Maria Elsby
Redaktör

Klubbmärken, tröjor, m.m.

Du kan beställa nedanstående artiklar genom att kontakta Ulla Hillberg på email: ulla@hillberg.com alt. tel. 031-972148. Betala sedan in pengarna på vårt PG konto nr 1968 420-8 och skriv på talongen vad du beställt. Porto inom Sverige är inkluderat i alla priser men för endast ett exemplar per artikel.

Du kan alternativt gå in på vår hemsida www.fyr.org och använda vårt nya köpsystem genom att klicka längst ner på första sidan på texten "Beställ klubbprylar".

Om fyrar - de Pharis, en översatt avhandling på latin från 1722, pris 110:- (tilläggsporto utrikes 50:-)

Fyrkortlek svenska fyrar, 52+3 kort, pris 50:-, (tilläggsporto utrikes 15:-)

Klubb nål i emalj med logo, 40:- (tilläggsporto utrikes 15:-)

Tygmärke broderat (6 cm högt) logo, 50:- (tilläggsporto utrikes 15:-)

Dekal självhäftande transparent vinyl (10x10 cm) med logo, 20:- (tilläggsporto utrikes 15:-)

Bokmärken av tjock papp, 6 olika med 2 fyrar på varje, 20:- för alla 6 (tilläggsporto utrikes 15:-)

Keps, marinblå, broderad logo, 140:- (tilläggsporto utrikes 15:-)

T-shirt, vit, transfer logo vänster arm, dam (XL, XXL), herr (S, M, XL, XXL), 140:- (tilläggsporto utrikes 20:-)

Piké-tröja, marinblå, broderad logo vänster arm, dam (XL, XXL) herr (S, M, XL), 260:- (tilläggsporto utrikes 30:-)

Fyrböcker utgivna av Svenska Fyrsällskapet

För att öka tillgängligheten i Sverige och delvis minska vårt administrativa arbete säljs tills vidare våra mycket populära böcker direkt av Hjertmans i deras 10 butiker i Sverige och via deras hemsida www.hjertmans.se.

Jubileumsbok 20 år, 192 sidor, c:a 170 bilder, hård pärm, ISBN 978-91-85581-77-1, pris 250:-.

Fyrhandbok, 320 sidor, 450 bilder, hård pärm, 116 svenska fyrar, ISBN 978-91-975819-1-2, pris 150:-.

Svenska Fyrsällskapet

Organisations nr: 802439-0216 Hemsida: www.fyr.org E-mail: medlem@fyr.org
Tel: 08-710 3333 BGr: 5401-9344 (medlemsavgifter) PGkonto nr: 1968 420-8
Bic/Swift: HANDESS IBAN: SE30 6000 0000 0005 0942 0818

Styrelse

Ordf. Esbjörn Hillberg, Donsö Backe 16, 430 82 Donsö, tel. 031-972148
v.Ordf. Lennart von Post, Betesvägen 23, 871 53 Härnösand, tel. 0705-771 711
Skr. Vakant
Kassör Ingrid Serbno, Rörviksgatan 35, 421 65 Västra Frölunda, tel. 0708-261995
Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139
Mikael Engqvist, Norrgården 1, Västra Lagnö, 184 95 Ljusterö, tel. 08-5424 3454
Ulf Schloss, Alphyddevägen 8, lgh 1404, 131 35 Nacka, tel. 0704-672473
Tommy Öberg, Bigarråvägen 9, 741 31 Knivsta, tel. 0705-484302

Blänket - Redaktion

Redaktör Maria Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel 0523-22139
e-mail: maria.elsby@gmail.com
Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139

Hemsida

Webmaster Arne Svensson, Ekudden 7, 430 84 Styrso, tel. 0733-873060
e-mail: webmaster@fyr.org

Facebook

Ann-Louise Gustavsson, Hagbyvägen 11, 184 44 Åkersberga, tel. 0702-254340

Fyrexikon / Fyrwiki

Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139
e-mail: leif.e.elsby@gmail.com

Programkommitté Stockholm

Sammank. Christer Nettelbladt, Högbergsg. 83 lgh 1404, 118 54 Stockholm, tel 08-642 1776
Marianne Brus, Bjurövägen 21, 742 96 Gräsö, tel. 0708-187897
Ulf Schloss, Alphyddevägen 8, lgh 1404, 131 35 Nacka, tel. 0704-672473
Erik Sundström, Box 40, 130 39 Sandhamn, tel. 08-5715 3453
Jan-Bertil Sölvén, Sägverksgatan 80, lgh 1001, 122 41 Enskede, tel. 0734-445915
Anders Unosson, Splitsvägen 6, 139 55 Värmdö, tel. 08-5716 8473
Rolf Wänn, Norrudsavägen 25, 137 94 Västerhaninge, tel. 0705-302841

Programkommitté Väst kust

Sammank. Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel 031-526165
Ann Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0304-39512
Göran Sernbo, Rörviksgatan 35, 421 65 Västra Frölunda, tel 0704-449843
Anna-Maj Toresson, Östergårdsgatan 32, 442 52 Ytterby, tel. 0708-887693
Kurt Toresson, Östergårdsgatan 32, 442 52 Ytterby, tel. 0708-887692

Programkommitté Gotland

Sammank. Jan Ströberg, Skyttegatan 6, 621 41 Visby, tel. 0498-271523
Lars Flemström, Box 119, 623 21 Ljugarn, tel. 0498-493085
Gunnar Sillén, Storgatan 72, 624 48 Slite, tel. 0705-822422
Göran Storm, Lau Gumbalde 178, 623 62 Ljugarn, tel. 0705-601190

Programkommitté Uppland

Sammank. Gunnar Boman, Åsgränd 3, lgh 1102, 753 10 Uppsala, tel. 018-150007
Hans Fendin, Kölångsvägen 34, 741 42 Knivsta, tel. 018-341674
Anders Nylund, Romsnaren 39, 819 64 Hällnäs, tel. 0702-727159
Tommy Öberg, Bigarråvägen 9, 741 31 Knivsta, tel. 0705-484302

Kontaktperson Sydsverige

Per Sjögren, Pildammsvägen 8, 262 93 Ängelholm, tel. 0431-27272

Revisorer

Revisor Lena Ardbo, Engelbrektsgatan 35 lgh 1101, 411 37 Göteborg, tel. 0733-977391
Revisor Monica Axman, Fiskebåtsgatan 10, 426 71 Västra Frölunda, tel. 0722-535207
Rev.suppl. Heléne Abenius, Ryggebol Byväg 12, 443 61 Stenkullen, tel. 0734-193905

Valberedning

Sammank. Jan-Bertil Sölvén, Sågverksgatan 80, lgh 1001, 122 41 Enskede, tel. 0734-445915
Nisse Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0304-39512
Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel 031-526165
Anders Unosson, Splitsvägen 6, 139 55 Värmdö, tel. 08-5716 8473

Medlemsavgifter för 2020

Om du vill bli medlem skall du gå in på www.fyr.org och fylla i Medlemsansökan som du finner under "Bli medlem" alternativt maila oss på medlem@fyr.org eller ring oss på tel. 08-710 3333. Därefter sänder vi en faktura till dig där det står ditt OCR/referensnummer. Medlemsavgifterna är:

Enskild medlem bosatt i Sverige	200 kr
Ideell organisation i Sverige	250 kr
Företag/Myndighet i Sverige	1000 kr
Enskild medlem bosatt utomlands	300 SEK, 35 EUR, 40 US\$ eller 25 GP£

Medlemsavgifter inbetalas på Bankgiro konto nr 5401-9344. Skriv även ditt OCR/referensnummer på inbetalningen.
Medlemmar bosatta utomlands kan betala via IBAN: SE30 6000 0000 0005 0942 0818
Bic/Swift-code: HANDSESS.
Medlemsavgift som betalas efter 1 oktober ett år gäller även för nästa år.

Vännskär, Skelleftebukten
Foto: Tomas Berglund